

laiškai bičiuliams

2004 rudenio

**Jėzuitai
per
okupaciją**

**Naujokynas
Šiauliuose**

**Sutuoktinių
susitikimai**

JÉZUITAI
IHS

T. ALDONAS GUDAITIS, SJ

Krikščioniškasis radikalumas

Kai girdime tariant „radikalus“, dažniausiai šį terminą suvokiame negatyviai. Juk sakoma, kad žiauriai įkaitus žudantys teroristai ar daugelį gyvybių su savimi nusinešantys mirtininkai veikia radikalčiai. Lietuvoje per rinkimus ir po jų vis girdėjome kalbant apie radikalius naujuosius politikus. Ir vėl radikalumą čia suprantame ne pačia geriausia prasme. Kitaip sakant, negatyvus radikalumas yra tai, kas nenatūralu, dažnai net nehumaniška.

Aš norėčiau kalbėti apie pozityvųjį radikalumą kaip visiškai natūralų tikrovės reiškinį. Būtent toks yra teisingai suprastas krikščioniškas radikalumas. Pabrėžiu – teisingai suprastas, nes kas nors tuoj primins Kryžiaus karus, mokslininkų persekiojimus, inkvizicijos laužus. Minėti įvykiai nėra tikrasis krikščioniškas radikalumas.

Geriausia tikrojo radikalumo ištakų ieškoti Jėzaus asmenyje. Jis buvo tikras žmogus. Būti vis labiau panašiam į jį – tai būti vis labiau žmogumi. Bet nepamirš-

kime, kad šio pasaulio atžvilgiu Jėzus dažnai elgėsi radikalčiai. Jis neniekino pasaulio, tačiau neleido jam užvaldyti savęs.

Jėzus sakė, jog jis atėjo, kad žmonės turėtų gyvenimą, kad apsieiti jo turėtų. Ir toks gyvenimas, į kurį jis kvietė, nėra iliuzija, nėra skirtas tik išrinktiesiems. Toks gyvenimas įmanomas kiekvienam. Apsispręsti būti su Kristumi nereiškia paniekinti pasaulį. Vienas jaunas žmogus savo apmąstymus išsakė taip: „Kas man yra Jėzus? Mylintis beprotiškai, amžinai, be galo, iki skausmo, atsiduodantis iki susinaikinimo“. Kristų pasirenkame dėl to, kad labiau mylėtume, kad būtų daugiau gyvenimo, kam iš tikrųjų ir esame pašaukti.

Kai žmogus bando gyventi įsiklausydamas, ką kalba Dievo dvasia ir kaip moko Kristus, kai jis stengiasi priimti sprendimus, rinkdamasis, kur būtų daugiau meilės, kur būtų daugiau gyvenimo,

Tiesos Dieve, padaryk mus vertus šventosios Komunijos, per ją nuskaistink mūsų kūną, o sielai suteik išganyką. Gailestingasis Dieve, priimantiems tavo Sūnaus Kūną ir Kraują duok išminties.

Kadangi tiek daug iš Tavęs esu gavęs(-usi), džiugiai nusiteikęs(-usi) eisiu atlikti savo pareigų. Suteik man meilės ir jėgų, kad likčiau tvirtas(-a) visuose varguose, pagundose ir sunkumuose. Tau noriu gyventi ir tarnauti.

Padėk mums, valgantiems tavo Duoną, gyventi sutariant. Sužadink mumyse meilę, palaikyk tarp mūsų taiką ir vienybę, kad savo gyvenimu visus skatintume vienas kitą mylėti.

*Komuninė iš Šiaulių šv. Ignaco bažnyčios
Viršelyje – Šv. Ignaco bažnyčia
T. Vidmanto Šimkūno, SJ, nuotr.*

Turinys

T. Aldonas Gudaitis, SJ	
Krikščioniškasis radikalumas.....	2
Dr. Liudas Jovaiša	
Sielovada Šv. Kazimiero bažnyčioje.....	4
Prof. dr. Adomas Butrimas	
Bandymas rekonstruoti Kražių jėzuitų bažnyčią.....	8
T. Leonardas Jagminas, SJ	
Jėzuitai okupuotoje Lietuvoje.....	13
T. Aleksandras Markaitis, SJ	
Amžinai jauna kunigystės laimė.....	17
Apie interaktyvią maldą.....	20
Apaštalinis kūnas, judas sraigės greičiu.....	23
Kastantas Lukėnas	
Sutuoktinių susitikimai.....	28
Simonas Mockevičius	
Stovyklavietė laukia visų.....	32
Ieva Rotomskytė, Monika Smalinskaitė	
Vabalai – cho, cho!.....	33
Pokalbis su t. Algimantu Gudaičiu, SJ	
Apie naujokyną Šiauliuose.....	36
Nauji Jėzaus Draugijos nariai.....	40
Sukaktys.....	43
Pažintis.....	45
Iš visur.....	46
Nauji leidiniai.....	47
Nusišypsokime.....	48

tuomet žmogus atranda tiesą, esančią ne tik apmąstymuose, bet egzistuojančią konkrečioje tikrovėje.

Dailininkas latvis Raimondas per ignaciškąsias rekolekcijas suprato, kad krikščionybė anaipol netrukdo kultūrai, kaip jis anksčiau manė. Priešingai – tikras ryšys su Dievu kaip tik padeda žmogui atsiskleisti, jį augina. Raimondas pripažįsta turįs talentą, tačiau sako suvokęs, kad dabar ėmė tapyti kitaip nei iki tol. „Supratau, kad tapytojo talentas – ne mano nuosavybė, o Dievo dovana. Negaliu paaiškinti to skirtumo, tiktai jaučiu, kad dabar paveikslą kuriu kitaip, kur kas laisviau, pranyko anksčiau jausta baimė. Dabar iš tiesų jaučiuosi pats savimi“.

Radikalumą taip pat galima apibūdinti ignaciškuoju *magis* – daugiau. Jėzuitas Wilis Lambertas apie tai rašo: „Žodelis *magis* nėra nervinę įtampą sukeliantis poreikis nuolat iš savęs daugiau reikalauti. Tai nuolatinis laisvas atsiliepimas į Dievo lūkesčius. Taip žmogus išsilaisvina iš vidutiniškumo, neapkiausta. Jis tampa gyvybingesnis“.

Kiekvienoje epochoje tikrasis krikščioniškas radikalumas žmogui, ieškančiam gyvenimo prasmės, padeda rasti atsakymą. Todėl drįstu sakyti, kad ir šiuo metu, kai tikimės, jog įstojus į Europos Sąjungą kils pragyvenimo lygis, be krikščioniškojo radikalumo negalėsime išsiversti, nes tik Kristaus dvasia pagrįstas gyvenimas padeda žmogui išlikti laisvam, netapti gerovės vergu, nepasiduoti nevilčiam, kai kiti palūžta, ir nesukurti netikrų dievų.

Jeigu nenorime tapti tikslu patys sau, jeigu po kojomis norime turėti pagrindą, kuris niekuomet neprapuola, jei norime vilties, kurios jokios nesėkmės neužtemdo, rinkimės tokią seną ir kartu kasdien vis naują tiesą – bandykime gyventi kaip Jėzus. Patikėkime – jei kam nors toks gyvenimas ir atrodys radikalus, iš tikrųjų jis

T. V. Šimkūno nuotr.

Perplyšti bijanti širdis niekada neišmoks plakti. Pabudimo bijantis miegas niekada neteiks žavesio. Niekada nebus išrinktas atsiduoti nepajėgiantis žmogus. Tas, kuris bijo mirti, niekada neišmoks gyventi.

Amanda McBroom

Dr. Liudas Jovaiša

Sielovada Šv. Kazimiero bažnyčioje 1604–1773 metais

Esminis Jėzaus Draugijos veiklos bruožas – intensyvus apaštalavimas, pagalba sieloms. Tačiau ši sielovadinė misija paprastai esti **neparapinė**. Neatsitiktinai ir Vilniuje prie profesų namų 1604 m. pradėta statyti Šv. Kazimiero bažnyčia netapo parapine. Tad jėzuitai nė vieno negalėjo įpareigoti naudotis jų religiniais patarnavimais; visi pas juos ateinantys darė tai savanoriškai. Vieno pirmųjų jėzuitų pastebėjimu, Draugija ypač traukdavo dvi kraštutines grupes: asmenis, siekiančius labiau pagilinti savo dvasinį gyvenimą, ir tuos, kurie ligi tol buvo visų apleisti (vargšai, kaliniai, prostitutės), – kitaip sakant, tuos, kurių parapinė sielovada arba netenkindavo, arba nepasiekdavo.

Suprantama, kad jėzuitų, visur ieškojusių sielų, kurioms reikia pagalbos, veikla negalėjo ribotis vien bažnyčios erdve: *Dvasinėms pratyboms* vadovauta net ir tikinčiųjų namuose, rengtos misijos į atkam-

pias vietas, katekizmo mokyta viešose miesto vietose, lankyti kalėjimai, špitalės, tiesiog kalbėtasi su gatvėje sutinkamais žmonėmis, dalyvauta karo žygiuose.

Ne visi jėzuitų namai apaštalaudavo vienodai. Profesų namai, įpareigoti išsilaikyti tik iš aukų, negalėjo naudotis nuolatine fundacija ar stabiliomis pajamomis, dėl to namų gyventojai apaštalauti buvo skatinami ypač uoliai ir veiksmingai. Įpareigojimas aktyviai užsiimti sielovada lėmė ir bažnyčios vietos parinkimą: profesų namai su Šv. Kazimiero bažnyčia iškilo pačioje miesto širdyje, prie žmonių dažnai ir gausiai lankomos Rotušės, arba Turgaus aikštės.

Įvairiopą sielovados tarnystę šioje bažnyčioje teko atlikti šv. Andriejui Bobolai, čia dirbusiam apie 15 metų. Jis ėjo bažnyčios prefekto pareigas, buvo pamokslininkas, Šventojo Rašto aiškintojas, miestiečių brolijos dvasios tėvas. Kaip sielovados darbininkui (*operarius*), jam, žinoma, tekdavo klausyti ir išpažinčių bei mokyti katekizmo.

Steigiamuosiuose Jėzaus Draugijos dokumentuose **pamokslavimas** buvo nurodytas kaip pirmasis jėzuitų teikiamas patarnavimas. Dėl to pamokslavimui bei katechezei Draugijos konstitucijose skirtas didesnis dėmesys nei išpažinčių klausymui

Šv. Andriejus Bobola. Dail. Antano Kmieliausko paveikslas Šv. Kazimiero bažnyčioje

ar vadovavimui *Dvasinėms pratyboms*. Tam, kad pamokslas būtų gerai girdimas, o pamokslininkas – iš visur matomas, pritaikyti ir jėzuitų bažnyčių planai, kuriuose visai neatsitiktinai vyrauja vienanavė, o ne, pvz., trinavė struktūra. Senoji Šv. Kazimiero bažnyčios sakykla buvo įrengta prie pilioriaus navos ir transepto kampo, priešingoje navos pusėje nei dabartinė sakykla.

Pamokslai bažnyčioje buvo sakomi sekmadieniais ir šventadieniais. Iš XVII a. katalogų matyti, kad sakydavo du pamokslus – ryte ir po pietų. XVIII a. kataloguose jau minimi atskiri sekmadienių ir šventadienių pamokslininkai. Pamokslauta paprastai lenkiškai, tiktai bažnyčios veiklos pradžioje, iki 1630 m., dar minimi ir pamokslai vokiečių kalba. Išvermingai pamokslauta ir per maro epidemiją 1625 m., kai buvo ištuštėjusios ir uždarytos daugelis aplinkinių bažnyčių.

Kokie buvo pamokslų vaisiai, matyti iš keleto užuominų. 1668 m. bažnyčia nuolatotos buvusi pilna žmonių, ir prie to nemaža prisidėjęs pamokslininkas, kurį imta kviesiti pamokslauti ir kitur. 1670 m., paveikti įtaigaus jo žodžio, 8 vyrai ir 6 moterys,

ligi tol gyvenę negarbingai, par-puolė ant žemės kryžium, atliko išpažintį ir visiems rodydami sektiną atsivertimo pavyzdį su degančiomis žvakėmis rankose priėmė Komuniją.

Katechezė taip pat buvo viena pagrindinių jėzuitų pareigų (profesai duodavo vaikų katechizavimo įžadą). Vienas tėvas buvo skiriamas darbuotis katechetu ir Šv. Kazimiero bažnyčioje. Katechizavimu užsiimdavo ne vien tėvai, bet ir broliai, kurie galbūt net sėkmingiau apaštalavo tarp panašaus išsilavinimo, kilmės ar amato žmonių. Antai 1647 m. profesų namuose miręs brolis Mikalojus Petravičius, kalvis ir virėjas, paprastus žmones mokė tikėjimo pradmenų, Viešpaties maldos, ragino eiti išpažinties ir aiškino, kaip ją atlikti.

Be katechezės, suteikusios tikėjimo pradmenis vaikams ir prastuoliams, jėzuitų bažnyčiose sekmadienių popietėmis buvo rengiamos **Šventojo Rašto paskaitos** labiau išsilavinusiai auditorijai. Šv. Kazimiero bažnyčioje tokie paskaitininkai-aiškinotojai minimi tik 1620–1650 m.; penkerius metus šias pareigas eiti buvo skiriamas ir šv. Andriejus Bobola.

Visos jėzuitų sielovados tikslas ir viršūnė buvo **išpažintis ir Komunija**. Jėzuitų katechezė ir pamokslai neegzistavo atskirai nuo sakramentinės praktikos – patys savaime jie nebūtų turėję prasmės. Skelbiamas Dievo Žodis pamokyta, paraginta ir sujaudinta žmogų turėjo atvesti prie atsivertimo slenksčio bei palydėti jį į Dievo malonės glėbį. Išpažintis jėzuitams buvo itin svarbi ir kaip dvasinio vadovavimo priemonė, dėl to ypač skatinta viso gyvenimo išpažinties praktika. Dėmesį išpažinčių klausymui liudija kasmetinėse ataskaitose kruopščiai fiksuojama statistika: kiek išpažinčių išklaudyta, kiek iš jų atlikta pirmą kartą, kiek – po ilgesnės pertraukos, kiek pataisyta blogų išpažinčių, galiausiai – kiek atlikta viso gyvenimo išpažinčių. Profesų namų jėzuitai paprastai

Šv. Kazimiero bažnyčios architektūros detalės

kasmet išklausydavo apie dvidešimt tūkstančių išpažinčių. Jų gerokai padaugėdavo jubiliejaus metais, kadangi Šv. Kazimiero bažnyčia dažnai būdavo paskelbiama viena iš jubiliejinių bažnyčių. XVII a. I pusėje paprastai minimi 1–2 nuodėmklausiai, XVIII a. jų nuolatos būdavę 3–4. Ištvėrę šioje tarnystėje bene geriausiai atskleidžia maro metai, kai tėvai nekviečiami ėjo į gatves, ieškojo ten gulinčių ligonių ir jų išpažinčių klausydavo tiesiog gatvėje.

Jėzuitai taip pat buvo ir intensyvesnio religinio gyvenimo siekusių pasauliečių **brolių** – **sodalicijų** dvasiniai vadovai. Nuo 1619 m. iki pat Draugijos panaikinimo 1773 m. Šv. Kazimiero bažnyčioje veikė Marijos Ėmimo į dangų sodalicija, kurią sudarė daugiausia įtakingi ir turtingi Vilniaus miestiečiai (patricijai). Jos religiniam gyvenimui vadovavo dvasios tėvas jėzuitas; sodalicija turėjo savo altorių (dab. Šv. Ignaco altoriaus transepte), vėliau ir laidojimo kriptą. Nariai rinkdavosi kas savaitę; jie turėjo praktikuoti kasdienį sąžinės tyrimą, dažniau eiti išpažinties bei Komunijos ir patarnauti vargšams. Didįjį ketvirtadienį laikytasi tradicijos, sukvietus 12 vargšų, atlikusių išpažintį ir priėmusių Komuniją, jiems plauti kojas

ir vėliau savo lėšomis vaišinti. Įvairiomis progomis sodalicijos nariai dalyvaudavo procesijose, dažnai vilkėdami ašutinėmis ir plakdamiesi. Liepos 1–2 d., per Marijos Apsilankymo šventę, buvo rengiama piligriminė kelionė į Trakus prie stebuklingojo Marijos paveikslo. Kas mylią procesija stabteldavo trumpam poilsui ir dvasios tėvo pamokslui. Pirmosios stotelės vietoje, Paneriuose, sodalicijos lėšomis iškilo kryžius, o pačioje XVIII a. pradžioje – ir mūrinė Nukryžiuotojo koplyčia, tebestovinti ir šiandien. 1719 m. bažnyčioje ėmė veikti ir dar viena – Geros mirties brolija.

Bažnyčios pamaldumo praktikose XVII a. pradžioje bene ryškiausias – **šv. Kazimiero** gerbimas. 1609 m. metraštininkas pažymėjo, jog „daugelis čion atneša stovylių ir vaško žvakių bei kabina votyvines lenteles ir sidabro skardeles“. 1609–1611 m. Šv. Kazimiero iškilmės dieną koplyčią lankė karalius ir (arba) karalienė su rūmų muzikantais. Ilgainiui vis didesnį populiarumą įgijo jėzuitų šventieji – **Ignacas, Pranciškus Ksaveras ir Stanislovas Kostka**. XVII a. II pusėje labiausiai suklestėjo **šv. Pranciškaus Ksavero** gerbimas (jo altorius buvo vidurinėje koplyčioje, į kairę nuo įėjimo). 1664 m. šventasis paskelbtas profesų namų globėju, altoriuje išstatyta jo relikvija – autentiškas Ignacui iš Goa (Indijoje) siųstas laiškas. Ypač suklestėjo šv. Pranciškaus dešimtdienis – prie šio šventojo altoriaus buvo meldžiamasi dešimt penktadienių iš eilės. Tomis dienomis geradariai pasirūpindavo ir muzika.

Ypatingą pagarbą žmonės rodė XVII a. viduryje bažnyčios fasado nišoje pastatytai medinei **Loreto Dievo Motinos statulai**. Prie jos buvo kabinami sidabro votai, praeiviai priklaupdavo sukalbėti „Sveika, Marija“, o neturtingi studentai kas vakarą giedodavo Marijos litaniją. Vėliau kitoje fasado nišoje simetriškai pastatyta šv. Kazimiero statula. 1725 m. prie statulų įtai-

sytos altorių mensos bei stoginės, o 1756 m. priešais Loreto Dievo Motinos statulą įrengta nedidelė pakyla muzikantams.

Devintinių oktavos sekmadienį buvo rengiama procesija Rotušės aikštėje, prie ten pastatomų keturių altorių. Kasmet sausio 1 d. visų Vilniaus namų jėzuitai rinkdavosi į Šv. Kazimiero bažnyčią ypatingai pažymėti **Jėzaus Vardo** iškilme, čia švęstą su specialiais atlaisdais.

Įspūdingomis apeigomis nuo XVII a. II pusės pasižymėjo **gavėnios trečiadieniai**. Vakaraus buvo apmąstoma Jėzaus kančia (giedota ištisa kurio nors evangelisto pasija, sodalicijos nariai plakdavosi, vienas iš tėvų jėzuitų pasakydavo pamokslą pagal išstatytą atitinkamą Kančios atvaizdą) bei pagerbiamos Švč. Kraujo ir erškėčių spyglio **relikvijos**. Dar bažnyčioje būta vadinamųjų „katakombų šventųjų“, t. y. katakombose palaidotų pirmųjų amžių krikščionių, laikytų kankiniais, relikvijų. 1727 m. bažnyčiai perduotos iš Švedijos atklydusios šv. Brigitos ir jos dukters šv. Kotrynos relikvijos.

Šv. Kazimiero bažnyčia buvo populiari ir gausiai lankoma: anot 1634 m. pranešimo, žmonės, kurių suskaičiuoti buvę neįmanoma, čia plūdę „kaip į turgų“. Nemaža įtakingesniųjų bažnyčioje norėjo ir pasilaidoti, tad ilgainiui šoninės koplyčios tapo pasauliečių laidojimo vietomis, o kai kurios – net ir giminių mauzoliejais (Šv. Kryžiaus koplyčioje – trečioje į dešinę nuo įėjimo – ilsėjosi net trys Gosievskių kartos). Imta skirti fundacijas Mišioms už mirusiuosius prie kurio nors bažnyčios altoriaus. Ir nors su šiomis fundacijomis susijusių išpareigojimų jėzuitai neprisiimdavo (jiems atlikti buvo samdomi iš kitur ateinantys kunigai), pirmą kartą kuklios liturgijos dvasia iš bažnyčios ėmė trauktis. Draugijos generolas 1616 m. leido įvesti konstitucijų draustą giedojimą bei įrengti vargonus (1620–1633), įteisino jau įprastas procesijas bei litanijų giedojimą, taip

pat skambinimą varpais už mirusiuosius. Ir nors iš pradžių bažnyčioje neleista rengti epitafijų ar atskirų kriptų, draudimas ilgainiui buvo atšauktas. Taip Jėzaus Draugijos tėvai, trokšdami kuo labiau padėti sieloms, šiuo požiūriu šiek tiek atitolo nuo pirmą kartą – ignaciškos – dvasios.

Viena ligonė, sirgusi kraujoplū-džiu, kartą išgirdo Evangeliją apie Jėzaus drabužį palytėjusią ir taip pasveikusią moterį, tad nutarė išgysianti, jei tik paliesianti Mišias laikančio jėzuito drabužį. Kai Šv. Kazimiero bažnyčioje tai jai pagaliau pavyko, moteriškė iš tikro pasveiko ir šią žinią išnešiojo po visą miestą. „Dabar, – rašė 1638 m. Vilniaus profesų namų metraštininkas, – nėra nė dienos, kad bažnyčioje nesutiktume mūsų drabužių palytėti ateinančių vyrų ir moterų!“ Nors pasakotojo tekste juntama lengva ironija, akivaizdu ir kita – pasididžiavimas vaisingu tarnavimu sieloms didesnei Dievo garbei...

*Prof. dr. Adomas Butrimas,
Vilniaus dailės akademijos rektorius*

Bandymas rekonstruoti Kražių jėzuitų bažnyčią, remiantis istoriniais, archeologiniais ir ikonografiniais šaltiniais

Kražių jėzuitų vienuolyno ir kolegijos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, statyta 1621–1689 m. ir savo laiku buvusi didžiausia ir gražiausia Žemaitijos šventovė, deja, jau daugiau kaip pusantro šimto metų yra išnykusi nuo žemės paviršiaus... Jos kartinio akmens padėjimą aprašė garsiausias Lietuvos baroko laikų dainius jėzuitas Motiejus Kazimieras Sarbievijus 1621 m. išleistame poezijos rinkinyje „Sacra lithoensis“ („Akmens pašventinimas“). Šis leidinys mini ne tik bažnyčios statybos pradžią, bet ir jos fundatorių Joną Karolį Chodkevičių, kuris vienuolyną ir kolegiją čia fundavo jau 1614 m. Į kartinio bažnyčios akmens padėjimo šventę buvo susirinkę žymiausi Žemaitijos bajorai ir dvasininkijos atstovai, o jį pašventino vysk. Stanislovas Kiška. Deja, įspūdinga statybos pradžia nelėmė greitos darbų eigos (statyta beveik 70 metų – iki 1689 m.), o jėzuitų ordino uždarymas paskatino bažnyčios sunykimą. Jau 1821 m. saugumo sumetimais joje uždraustos pamaldos, 1836 m. griūva fasadas, tais pačiais metais žmonių rankos ir gamtos stichija palieka bažnyčią be stogo. 1837 m. bažnyčia nugriaunama, o iš jos plytų pastatoma Kražių parapiinės bažnyčios varpinė. Dalis plytų skiriama Varnių kunigų seminarijos, Kolainių karmelitų vienuolyno ir Kražių benediktinių vienuolyno remontui.

Ir vis dėlto kaip atrodė ši ypatinga šven-

tovė? Jos buvusią planinę struktūrą, bažnyčios interjerą ir vietą bendroje Kražių jėzuitų komplekso sistemoje padeda atkurti keli jėzuitų planų, siųstų tvirtinti ordino generolui, variantai, šiuo metu saugomi Paryžiaus nacionalinės bibliotekos Estampų skyriuje. Penki skirtingi egzemplioriai (vienas iš jų reprodukuotas knygoje „Lietuvos architektūros istorija nuo seniausių laikų iki XVII a. vidurio“) leidžia kiek nuodugniau pažvelgti į viso komplekso ir bažnyčios statybos pradžią. Šią medžiagą (ypač viso jėzuitų komplekso Kražiuose raidos požiūriu) kiek papildoma tik restauruotas 1747 m. Stanislovo Jurevičiaus sudarytas planas, saugomas Telšių vyskupijoje ir jau skelbtas prof. Vlado Žulkaus, bei vėlesni, XIX a., planai – litografijos, piešiniai ir tapybos darbai, saugomi Lietuvos valstybės istorijos archyve: Jono Šantyro (1817 m.), Domyko Kulakovskio (1823 m.), Kražių gimnazisto Gudovskio architektūriniai brėžiniai, Kražių mokyklos mokinio Vincento Misevičiaus 157x103 cm dydžio piešiniai, kuriuos kaip langų užuolaidas žemaičių kultūros tyrinėtojas Mykolas Brenšteinas 1908 m. matė Juozapo Šiukštos dvare Kražiuose. Šių piešinių nuotraukos saugomos Žemaičių muziejuje „Alka“ Telšiuose. Juose matome jau begriūvančios Kražių projėzuitinės bažnyčios vaizdą: ji jau be viršutinės bokšto dalies, be stogo, gerokai ap-

Kražių jėzuitų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia (arch. D. Kulakovskio brėžiniai. 1823 m.)

griuvusios šoninių navų viršutinės dalys. Kiti pastatai dar intensyviai tebe naudojami, lyg nenujaučiant artėjančios liūdnos perspektyvos: po penkerių metų gimnazija bus iškelta į Kauną, jos pastatas parduotas iš varžytinių, o didžioji ansamblio dalis nugriauta.

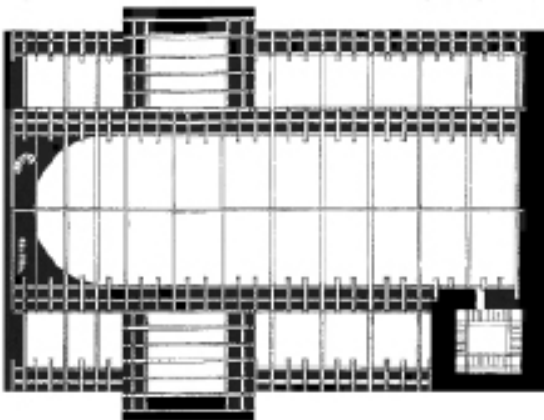
Atkuriant bažnyčios pastato planinę struktūrą ir interjerą ypač svarbūs kai kurie istoriniai šaltiniai: 1797 m. Kražių projėzuitinės kolegijos inventorių, patikslintas 1817 ir 1882 m., bei 1805 ir 1806 m. buvusios jėzuitų bažnyčios ir vienuolynų vizitacijos aktai. Bažnyčios rekonstrukcijai taip pat svarbūs ir archeologų tyrinėjimai: A. Lisankos 1975 ir 1988 m., Vl. Žulkaus

1988 m., R. Sprainaičio ir T. Poškos 1989 m. Tad turima šaltinių visuma leidžia atkurti pakankamai dokumentuotą Kražių jėzuitų bažnyčios architektūrą, vidaus interjerą, statybos technologijas.

Pradiniam bažnyčios statybos etapui nušviesti daug duomenų suteikia minėti Paryžiuje esantys 1621 m. Kražių kolegijos ir bažnyčios planai. Keturiuose iš jų matome kelis bažnyčios ir kolegijos senų planų (abiejų aukštų) variantus, jau pataisytus planus bei senąjį bendrą kolegijos teritorijos planą iki 1621 m. statybų. Jame pavaizduota, kaip atrodys būsimoji kolegija, pažymėti čia jau esantys pastatai, visą teritoriją iš

vakarų ir šiaurės pusės supantys tvenkiniai su tiltais ir užtvankomis, kolegijai dovanota pastatais neužstatyta žemė, mūrinis senasis Radvilų pilies pastatas, o nuo jo į rytus greičiausiai pažymėtas senasis medinis L raidės formos misijos pastatas. Į pietvakarius nuo pilies matyti įrengti kolegijos sodai.

Planus koreguodavo ordino generolas Romoje, o ekspertas paprastai būdavo Romos kolegijos matematikos profesorius. Ne išimtis ir Kražių kolegijos planai.

Teko peržiūrėti jų originalus. Jie braižyti ant gelsvai rudos spalvos, beveik kvadratinio lapo popieriaus, juodu, nuo popieriaus ir laiko parudavusiu rašalu. Planai koreguoti užtepant rašalu ir viršuje užklijuojant popieriaus juostelę. Vieno iš planų juostelė užklijuota viršutinėje dalyje, ji lengvai atverčiama ir matosi originalus planas. Koreguojant pakito kolegijos pastatų planai: patalpų išdėstymas, jų paskirtis – neliko vienu laiptų, kai kurios patalpos iš dviejų sujungtos į vieną, kiemo vidinėje pusėje buvę penki arkų stulpai pakeisti vientisa siena, taip pastatą pritaikant šiaurietiško klimato sąlygoms.

Nubraižyti trys bažnyčios pirmojo aukšto variantai, vienas – antrojo. Jie skyrėsi bažnyčios altoriaus orientacija. Viename iš jų altorius nukreiptas į miestelio aikštę, kitame – į komplekso vidų. Trečiame variante – šoninėse navose įrengtos koplyčios, atidalytos atskirais įėjimais iš centrinės navos. Antrame bažnyčios aukšte virš planuotos ilgos zakristijos numatyta nedidelė namų koplyčia, tikriausiai vienuolynui ar kolegijos studentams. Tačiau statant bažnyčią altorius atgręžtas į ansamblio vidų, zakristija įrengta ne per visą bažnyčios plotą už altoriaus, bet padalyta į dvi dalis – zakristiją ir lobyną, kaip ir buvo numatyta tame projekte, kur altorius atsuktas į miestelio aikštę. Zakristija su koridoriumi ir lobynas, 1621 m. plane vadintas „patalpa sidabru saugoti“, atsidūrė priešingose altoriaus pusėse, patalpos žymiai mažesnės. Matyt, todėl antrame aukšte neliko ir numatytos koplyčios. Be to, bažnyčia truputį sutrumpėjo – abiejose bažnyčios pusėse nepastatyta po vieną iš numatytų kolonų. Tad galime daryti išvadą, kad bažnyčia statyta ne vadovaujantis kuriuo nors vienu patvirtintu planu, o derinant skirtingų planų variantus.

Bažnyčia mūrinė, stačiakampio plano, su nežymiai išsikišusiu transeptu, trinavė bazilikinio tūrio. Jos matmenys lyginant 1823 m. D. Kulakovskio planą ir archeologinių tyrimų duomenis šiek tiek skiriasi. Pagal

XIX a. brėžinius bažnyčia – 42,7 m ilgio, pagal archeologų duomenis – 40 m. Jos plotas pirmais duomenimis – 28 m, antru atveju – 24 m. Plotis ties transeptu – 30,6 arba 27 m. Kadangi plane naudotasi ir lietuviškomis uolektimis, ir rusiškais aršinais, archeologiniai duomenys būtų patikimesni. Tačiau pagrindinės pastato proporcijos beveik nesiskiria. Pagal brėžinius, bokšto būta 37 m aukščio – archeologiniai duomenys čia patikslinti nieko nebeįgalėjo...

Miestelio panoramoje dominavo pagrindiniame fasade, atkreiptame į miestelio aikštę, asimetriškai įkomponuotas varpinės bokštas su smailu stogu ir kalvio darbo kryžiumi. Tokia asimetrinė fasado kompozicija ir bazilikinė bažnyčios struktūra – XVII a. I pusėje Lietuvoje pradėjusio plisti baroko įtaka, kurią pastebime ir kitoje Lietuvos jėzuitų provincijos to meto architektūroje

Iš buvusios bažnyčios plytų sumūryta varpinė

(pvz., Skaistkalnėje, Latvijoje, kur bažnyčia prie jėzuitų misijos baigta statyti 1692 m., trejais metais vėliau nei Kražiuose).

Virš centrinės navos skliautų kilo status dvišlaitis stogas. Pastato viduje dvi poros masyvių keturkampių kolonų rėmė kryžminius skliautus ir dalijo centrinę navą į tris travėjas. Centrinę navą užbaigė pusapskritė

presbiterija. Tarp pagrindinio įėjimo ir navos – erdvus prienavis su kolonomis, taip pat dengtas kryžminiais skliautais. Virš prienavio, pagal inventorių aktus, būta vargonų choro, kuris pagal projektuotojų planus turėjo būti per pusę padalytas į vienuolių ir bažnyčios lankytojų chorų dalis. Chorą rėmė dvi kolonos, XVII–XIX a. sandūroje čia būta jau gana blogos būklės 12 balsų vargonų.

Bažnyčios architektūroje, kaip būdinga Lietuvos renesansinei statybai, kuri čia plito iki XVII a. vidurio, derintos gotikos ir renesanso formos. Organiškas gotikinių, renesansinių ir baroko elementų persipynimas, saikingas italų Renesanso architektūrai būdingų dekoratyvių elementų (pastarieji buvo ypač paplitę Lietuvos jėzuitų provincijos architektūroje) naudojimas leidžia manyti, kad bažnyčią greičiausiai projektavo vietinis Lietuvos jėzuitų provincijos architektas.

Archeologinių kasinėjimų metu, tyrinėjant išlikusių pamatų fragmentus, nustatyta, kad jie mūryti iš lauko riedulių, rištų kalkių skiediniu, vietomis įmūryta pusplyčių. Rasti mūro fragmentai liudija, kaip galėjo būti mūrijama ir apatinė bažnyčios dalis. 1,75 m gylyje nuo žemės paviršiaus aptiktos raudonų plytų rūšio grindys. Virš jų rasti Kazimiero Vazos šilingai, kaldinti 1661–1668 m. Lietuvoje ir Lenkijoje, liudytų, kad jis galėjo būti įrengtas XVII a. 7-ame dešimtmetyje, po didžiųjų karų su Švedija ir Rusija. Rūsyje aptikta laidojimo kriptų, daug kapų. Pagal 1797 ir 1817 m. bažnyčios inventorių, į rūšį būta trijų įėjimų iš bažnyčios pro medinės duris, kurios buvo gerokai papuvusios

ir 1803 m. taisytos Kolainių karmelitų.

Bažnyčios rūsiuose buvo palaidotas Šverino grafas Ulrichas, Žygimanto III pasiuntinys į Švediją. Tą liudijo ir marmurinė lenta su įrašu ir jo herbu, 1817 m. dar išlikusi, o vėliau, po bažnyčios skliautų griūties, perkelta į parapinę Šv. Mykolo bažnyčią ir padėta priešais didįjį altorių. Grafo palaikai palaidoti parapijos kapinėse. Daugiausia mirusiųjų, nugriovus bažnyčią, buvo perlaidoti XIX a. viduryje. 2002 m. aptikta per 30 perlaidotų asmenų kapų.

Kapinės įrengtos aplink bažnyčią. Archeologai čia rado daug gerai išsilaikiusių, daugiausiai, atrodo, jėzuitų kapų su įdomiomis įkapėmis. Mirusieji buvo laidojami mediniuose karstuose (iki 180 cm ilgio), dažnai juosmens srityje randama įvairių dydžių (4 cm ir didesnių) metalinių kryželių su vienoje pusėje išlietu Nukryžiuotoju, o kitoje – Švč. Mergele Marija. Prie mirusiojo riešų – 10 cm ilgio medinis kryželis su 5,5 cm ilgio žalvarine Nukryžiuotojo figūrėle. Kapuose rasta žalvarinių juostinių žiedų, žalvarinių lietuvių medalikėlių su įrašais, 51 karoliuko gintarinis rožinis. Kai kurių mirusiųjų drabužiai puošti stiklo karoliukais, audiniai siuvinėti „sidabro“ siūlais. Prie geriau išlikusių karstų pastebėta pritvirtintų žalvarinių raidžių. Kapai datuojami XVII a. pab. – XVIII a.

Kasinėjant rasta daug čerpių ir koklių su jėzuitų simbolika, Chodkevičių ir kitų didikų herbais. Kokliai ir monetos datuoti XVII a. Monetos, kaldintos Prūsijoje ir Rygoje XVII a. pr., liudija, kad steigiant Kražių misiją, rezidenciją ir kolegiją, be Vilniaus tėvų, dalyvavo ir jėzuitai iš Braunsbergo ir Rygos.

Atskirai reikėtų kalbėti apie bažnyčios altorius, kurių išdėstymo planas ir dydžiai

Plytų ir koklių pavyzdžiai

gerai matosi architekto Dominyko Kulakovskio braižytame bažnyčios plane. Didysis altorius, įrengtas ovalo formos centrinės navos gale, aukštesnis ir platesnis už likusius. Mūrinis, puoštas lipdiniais. Apatiniame tarpsnyje būta Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų paveikslas – žymiojo Leonardo da Vinčio paveikslas kopijos. Kaip rašoma inventoriuje, paveikslas buvo išlikęs iki 1817 m. Altoriuje dar dominavo keturios didingos figūros, apsuptos mažų gipsinių paaukuotų angeliukų. Antrame tarpsnyje – skulptūrinė Jėzaus Kristaus figūra. Be šio būta dar dvylikos šoninių altorių, puoštų auksuotomis figūromis. Viename jų, arčiausiai presbiterijos, saugotos šv. Marino relikvijos, į Kražius iš Vilniaus su didžiausiomis išskilmėmis atgabentos 1615 m.

Sakykla bažnyčios centrinėje navoje išsiskyrė puošnia drožyba – paaukuotomis šventųjų figūromis juodame fone. Ją Kražių bažnyčiai padovanojo karalius Jonas Sobieskis, atsidėkodamas karališkojo dvaro kapelionui tėvui jėzuitui Jonui Bronišui, lydėjusiam karalių žygiuose prieš turkus prie Budzilišno. 1713–1715 m., jau po valdovo mirties, Jonas Bronišas buvo Kražių prefektu. Šalia sakyklos, prie tos pačios kolonos, būta ypač puošnaus, puikaus darbo altoriaus, kurio pirmame tarpsnyje buvo tapytas šv. Ignaco Lojolos paveikslas, dengtas sidabrinio paaukuotu „rūbu“. Su religinėmis Kražių studentų ir gimnazistų brolijomis susijęs Kongregacijos altorius, vienintelis iš šoninių aptvertas tvorele, dviejų tarpsnių. Apatiniame – apreiškimo Švč. Mergelei Marijai scena, antrame tarpsnyje – šv. Juozapo paveikslas. Paveikslai, jų rėmai,

angelo Gabrieliaus figūra ir jo rankoje laikoma lelija – sidabriniai. Altorių dar 1803 m. atnaujino Studentų kongregacija iš Marijos sodalicijos narių lėšų. Altorius turėjęs daug liturginių reikmenų, kurie inventoriuose aprašyti atskirai, bei sidabro puošybos. Tarp daugelio daiktų minėtos ir dvi studentų vėliavos iš kitaikos (plono, tankaus, drobinio pynimu atausto šilkinio audinio). Prie altoriaus būta 150 paprastų žalio stiklo lempų.

Bažnyčioje stovėjo 26 ažuoliniai staliaus darbo suolai, prie atskirų altorių – po keletą klauptų, buvo aštuonios dažytos ir paaukuotos klausyklos. Baldų ypač daug būta zakristijoje ir lobyne.

Nors XVIII a. bažnyčia jau menkai beprižiūrima, dar buvo išlikę nemažai prabangios įrangos: varpų, sidabro reikmenų (dalis perduota Vilniaus šv. Jonų bažnyčiai), įvairių metalo indų ir reikmenų, būta senos ir turtingos bažnytinių drabužių kolekcijos – arnotų (18 baltų, 18 raudonų, 5 žali, 5 violetiniai, 7 juodi), 6 dalmatikos, 7 kapos ir kt.

Medžio raižinys

Prancūzijos, Lenkijos ir Lietuvos archyvuose surinkta gausi istorinė ir turtinga ikonografinė medžiaga padeda atkurti bažnyčios erdvinę struktūrą bei svarbiausius interjero elementus, patalpų, altorių išdėstymą. Atlikus archeologinius tyrimus buvo patikslinti bažnyčios matmenys, sukaupta daug duomenų statybos technikos analizei, surinkta nemažai įvairių statybos elementų – koklių, čerpių,

grindų plytelių, kalvystės dirbinių, dažnai puoštų jėzuitų simbolika. Tolesnis radinių tyrimas, be abejo, bus vertingas indėlis į Lietuvos jėzuitų provincijos architektūrinio meninio paveldo gilesnį pažinimą.

T. Leonardas Jagminas, SJ

Jėzuitai okupuotoje Lietuvoje (1940–1990)

1940 m. birželio 15 d. sovietų kariuomenė įžygiavo į Kauną. Netrukus buvo sudaryta Maskvai palanki vyriausybė ir rugpjūčio 3 d. Lietuva prijungta prie Sovietų Sąjungos. Jau anksčiau vienuolijos pajuto jų veiklai kylančią grėsmę. 1940 m. birželio 27 d. Švietimo ministerijos Kultūros reikalų departamentas iš vyskupijų ordinarų pareikalavo žinių apie vienuolynus ir vienuolių skaičių, o liepos 4 d. „Lietuvos aide“ pasirodė pirmasis straipsnis, kuriame siūlyta neatidėliojant nacionalizuoti vienuolynų nekilnojamąjį turtą, uždaryti konfesines mokyklas, uždrausti vienuoliams dirbti prieglaudose, vaikų darželiuose, lopšeliuose. Netrukus tai imta įgyvendinti. Rugpjūčio 5 d. Ministrų Tarybos nutarimu vienuolynų, parapijų ir įvairių bažnytinių įstaigų bei organizacijų turima žemė privalėjo būti perduota į valstybinį žemės fondą. Be to, 1940 m. rudenį – 1941 m. pavasarį buvo nacionalizuotas visas kitas vienuolynų kilnojamas ir nekilnojamas turtas. Vykdam nusauginimą vienuolynų statusas buvo prilygintas dvarams.

Kauno jėzuitų gimnazija buvo suvalstybinta, jėzuitų gyvenamasis namas paimtas kariuomenės reikmėms – jame apgyvendinti lakūnai. Suvalstybin-

tas ir pagalbinis jėzuitų ūkis Bajėnuose ir poilsio namai Kulautuvoje. Jėzuitai neteko pastogės. Vokietijos ambasada pasirūpino, kad bent jėzuitai vokiečiai nebūtų išmesti į gatvę. Kaip pakaitalą už vienuolyno namų sekvestravimą sovietinė valdžia jiems davė du butus Maironio namuose. Lietuviai jėzuitai apsigyveno Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios palėpėse. 1941 m. pavasarį jėzuitai vokiečiai – tėvai J. Kipas, A. Fengeris, K. Fulstas, J. Rietmeisteris, P. Boegneris, V. Austas, A. Fricenas – išvyko į Vokietiją.

Prasidėjo pirmieji jėzuitų areštai. 1940 m. rudenį per misijas Sasnavos bažnyčioje buvo suimtas t. Jonas Bružikas. Kalėjime jis išbuvo 9 mėnesius. Pirmosiomis karo dienomis vokiečiams bombarduojant Marijampolę, kaliniai iš kalėjimo pabėgo. T. Bružikas nuvyko į Sasnavos bažnyčią padėkoti Dievui už išlaisvinimą.

1941 m. vasario mėnesį jėzuitų scho-

Bajėnų pagalbinio ūkio pastatas dabar. T. V. Šimkūno nuotr.

lastikas Aleksandras Markaitis bandė nelegaliai pereiti Vokietijos sieną, kad ten galėtų tęsti studijas ir rengtis kunigystės šventimams, bet buvo suimtas ir iki karo pradžios kalėjo Tauragėje bei Kaune.

Kauną užėmę vokiečiai rado jau sudarytą Lietuvos vyriausybę su prof. J. Ambrazevičiumi priešakyje. Pradžioje šią vyriausybę užkariautojai toleravo, tačiau dar tą pačią vasarą į Kauną iš Berlyno atvyko civilinė okupacinė valdžia ir viską perėmė į savo rankas. Daugelis ministrų atsistatydino. Tie, kurie liko, privalejo vykdyti vokiečių valdžios nurodymus.

1941 m. Jėzaus Draugijos generolas t.

Vladislovas Ledochovskis Lietuvos jėzuitų provincijai vadovauti paskyrė t. Stanislovą Gruodį, provincijolo pareigas perėmusį iš t. Benedikto Andruškos. T. Gruodžiui teko rūpintis, kaip atgaivinti jėzuitų veiklą Lietuvoje.

Kaip jau minėta, Kauno jėzuitų namai sovietų valdžios

buvo rekvizuoti kariuomenės reikalams. Vokiečiai juose apgyvendino karo belaisvius. Reikėjo imtis žygių, kad belaisviai būtų perkelti kitur, o namai grąžinti jėzuitams. Tik t. Gruodžiui apsilankius pas miesto komendantą jėzuitai pagaliau sugrįžo į savo namus ir vėl galėjo imtis darbo.

Kauno namų vyresnioju ir bažnyčios rektoriumi buvo paskirtas t. Jurgis Smilgevičius. Jam talkino tėvai Stasys Rimkevičius, Jonas Danyla, Petras Lygnugaris ir Antanas Šeškevičius. Kauno visuomenė buvo pamėgusi jėzuitų bažnyčią ir ją gausiai lankė.

Privačią jėzuitų gimnaziją sovietų valdžia buvo suvalstybinusi. Lietuvą užėmus vokiečiams, ją pavyko atgauti. Sugrįžo anksčiau čia dirbę mokytojai. Direktoriu-

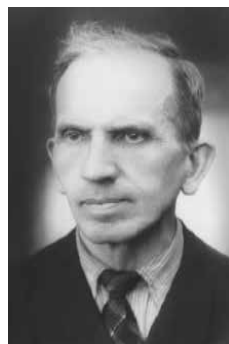
mi buvo paskirtas t. J. Danyla, kapelionu – t. S. Rimkevičius. Tačiau tokia padėtis tęsėsi neilgai. Įsigalėjus vokiečių civilinei valdžiai, jėzuitų gimnazijai iškilo įvairių sunkumų. Galiausiai 1941 m. lapkričio 15 d. gimnazija vėl buvo suvalstybinta, jai vadovauti paskirti kiti žmonės.

Jėzuitų naujokyną Pagryžuvyje sovietinė valdžia uždarė 1940 m., planuodama ten įsteigti sanatoriją tuberkulioze sergantiems ligoniams, tačiau to padaryti nespėjo. Naujokams buvo nurodyta vykti į namus, Pagryžuvyje liko gyventi broliai bei tėvai Juozas Juškevičius ir Pranciškus Masilionis. T. Juškevičius rūpinosi ūkiu, jam talkino broliai. T. Masilionis buvo koplyčios rektoriumi. Vietos valdžia ėmė prie jo kibti dėl pamokslų, pasakytų kaimyninėse parapijose. T. Pranciškus buvo iškeltas į Šiaulius, o į jo vietą atvyko t. Jonas Danyla. Lietuvą užėmus vokiečiams, 1941 m. rugpjūčio 15 d. naujokynas Pagryžuvyje vėl atidaromas. Kadangi 1941 m. vasarą t. Danyla išvyko į Kauną vadovauti jėzuitų gimnazijai, į jo vietą iš Šiaulių atvyko t. Antanas Dambrauskas. Jis

buvo paskirtas namų vyresnioju ir naujokyno vedėju. Anksčiau t. Dambrauskas darbavosi Lenkijoje tarp graikų apeigų katalikų. Kadangi buvo kilęs iš Rytų Lietuvos ir vaikystėje kalbėjo lietuviškai, įgūdžius greitai atnaujino. Pasižymėjo kaip patyręs rekolekcijų vadovas. Kai kuriems naujokams davus įžadus susidarė šešių scholastikų (klierikų) būrelis. Vadovaujant t. Dambrauskui ir t. Andruškai, Pagryžuvyje jie pradėjo filosofijos studijas. Kai kurias filosofijos disciplinas dėstė trys lenkai jėzuitai, vokiečių ištremti

T. S. Gruodis

T. P. Masilionis

iš Vilniaus. 1942 m. t. Dam-brauskas perkeliamas į Kauną, o į Pagryžuvį toms pačioms pareigoms skiriamas t. Danyla. Scholastikai Kubilių, Gudelių, Pumpurų kaimų pradinėse mokyklose dėstė tikyba, rengė vaikus Pirmajai Komunijai. Tėvai jėzuitai talkino kaimynystėje dirbusiems kunigams. 1942 m. birželio mėnesį t. Andruška vadovavo kunigų rekolekcijoms, kiek vėliau – seserų vienuolių rekolekcijoms Panevėžyje ir Adakave.

Pagryžuvio koplyčią gausiai lankė apylinkės gyventojai. Naujokyno namuose ir koplyčioje buvo įrengta centrinio šildymo sistema, todėl ir žiemą čia būdavo šilta. Prie vienuolyno veikė pašto skyrius, kuriame dirbo br. Anastazas Janulis. Jis buvo ir knygynėlio vedėjas, platinęs knygas apylinkės žmonėms. Kadangi turėjo gerą klausą ir gražų balsą, ėjo koplyčios vargonininko pareigas. Br. Kazys Levickas teikdavo medicininę pagalbą ne tik vienuolyno, bet ir aplinkinių kaimų gyventojams. Br. Albinas Biliūnas buvo vienuolyno elektrikas, br. Stanislovas Pečkevičius prižiūrėjo šiltnamį ir gėlynus, br. Vladas Alesius rūpinosi vienuolyno sodu ir bitėmis, negailėdamas patarimų mažiau apie medonešes išmanantiems kaimiečiams.

Naujokynas rodė gražų pavyzdį vietiniams: čia visur buvo juntama rūpestinga ir darbšti ranka, pagarba ir meilė žmogui. Ypač aplinkinių kaimų žmonės mėgo Pagryžuvyje iškilmingai švenčiamus Šv. Aloyzo ir Šv. Ignaco atlaidus.

Šiauliuose vokiečių okupacijos metais rektoriavo t. Jonas Borevičius, ėjęs ir Šiaulių prekybos mokyklos kapeliono pareigas. Didelės pagalbos sielovados darbe t. Borevičius susilaukė iš uolaus apaštalo t. Pranciškaus Masilionio, kuris čia darbavosi jau nuo 1940 m., organizuodamas Eucharistijos karžygius, vadovaudamas vyrų ir moterų Maldos apaštalavimo sąjūdžiui, rekolekcijoms bei pamokslaudamas aplinkinėse bažnyčiose.

1944 m. liepos 31 d. sovietų kariuomenė vėl įžengė į Kauną. Prasidėjo antroji bolševikų okupacija. Jos išvakarėse, liepos 30 d., Kauną paliko arkivyskupas Juozapas Skvireckas, arkivyskupijos valdymo našta perdavęs prel. Stanislovui Jokubauskui. Šis rudenį paprašė t. Stanislovą Gruodį sutikti eiti Tarpdiecizinės kunigų seminarijos rektoriaus pareigas. Sovietinė kariuomenė jau buvo užėmusi visas seminarijos patalpas. Tad teologinių kursų klierikus buvo numatyta apgyvendinti jėzuitų rezidencijoje, o licėjinių – marijonų patalpose. Jėzuitai seminarijai užleido savo virtuvę, kurią buvo įrengę prie gimnazijos. Tai labai palengvino klierikų maitinimą. Pasmaldos visiems klierikams vykdavo jėzuitų bažnyčioje. Seminarijoje dėstė ir t. S. Rimkevičius, o dvasios tėvu paskirtas t. A. Dambrauskas. Mokslo metai prasidėjo prieš pat Visų Šventųjų šventę.

1945 m. prasidėjo kunigų kratos ir areštai. Sausio 6 d. suimtas t. Antanas Bieliūnas. Jis buvo kaltinamas už vokiečių okupacijos metais paskelbtą straipsnį apie sovietų kareivių nužudytus Panevėžio medikus. Nubaustas 10 metų laisvės atėmimo. Kalėjo Vilniuje ir Šilutėje. Iš kalėjimo paleistas 1954 m. gruodžio 6 d. Nors sveikata jau buvo palaužta, kurį laiką dirbo Ukmergės parapijoje. Mirė 1955 m. gegužės 28 d., per Sekminių atlaidus Vepriuose klausydamas išpažinčių.

1946 m. gruodį Kauno saugumo rūmuose buvo tardomas t. Gruodis. Dėl sovietinio saugumo organų spaudimo ir pašlijusios sveikatos jam teko atsisakyti seminarijos rektoriaus pareigų. Sveikatai sustiprėjus, t. Gruodis seminarijoje dėstė moralinę teologiją. Dirbo iki 1948 m., kada saugumo potvarkiu iš šių pareigų buvo pašalintas. Tų pačių metų rudenį iš seminarijos dėstytojo ir dvasios tėvo pareigų pašalintas t. Jonas Paukštys, o spalio mėnesį suimtas seminarijos dėstytojas t. S. Rimkevičius. Jis nubaustas 10

metų kalėjimo, nes „suteikė 500 rublių paramą nacionalistinio pogrindžio veikloje dalyvaujančiam asmeniui“. Kadangi buvo visiškai paliejęs, lagerio vadovybė į Lietuvą leido grįžti anksčiau – po 7 metų ir 8 mėnesių. 1955 m. gegužės 24 d. t. Rimkevičius grįžo į Kauną. Po dviejų savaičių – insultas. Birželio 16 d. mirė.

1948 m. liepos mėn. pabaigoje į Pagryžuvį atvykusi speciali komisija iš Kelmės surašė visą inventorių, užplombavo biblioteką ir pareiškė, kad valdžia Lietuvoje nutarė uždaryti visus vienuolynus, taigi ir jėzuitų. Naujokyno gyventojams įsakyta persikelti į buvusį bernardinų vienuolyną Tytuvėnuose. T. Danyla paprašė leisti atšvęsti bent Šv. Ignaco atlidus. Komisija sutiko. Rugpjūčio 1 d. jėzuitai pradėjo kraustytis į Tytuvėnus. Buvusio bernardinų vienuolyno patalpos buvo apleistos, nepritaikytos gyventi žiemą. T. Danyla, pasitaręs su provincijolu, nusprendė su naujokais ir broliais persikelti į Šiaulių rezidenciją. Spalio mėnesį naujokynas atnaujino darbą Šiauliuose.

1949 m. sausio 3 d. uždaroma jėzuitų Šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje. Kiek vėliau – Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčia Kaune. Tų pačių metų birželio pabaigoje likviduojamas Šiaulių vienuolynas. Vėliau bažnyčios virsta sandėliais, sporto sa-lėmis, o Šv. Kazimiero bažnyčia – netgi ateizmo muziejumi.

Jausdamas, kad gali būti suimtas, 1948 m. vasarą t. Andruška persikelia į Ukrainų parapiją Mažeikių apskrityje, vėliau – į Varlaukio parapiją Tauragės apskrityje. Čia 1949 m. vasario mėn. 21 d. areštuojamas. Kaltinamojoje išvadoje nurodyta, kad jis yra išspausdinęs antisovietinių straipsnių, kad rašė antisovietinius atsiminimus apie 1940–1941 m. įvykius Lietuvoje, Šiaulių bažnyčioje slėpė antisovietinę literatūrą, sakė prieš valdžią nukreiptus pamokslus, kas mėnesį rengtose konferencijose jaunimui skiepijo religines ir tautines nuostatas. 1949

m. gegužės 25 d. nutarimu t. Andruška įkalintas dešimčiai metų. Mirė Verchnej Uralsko kalėjime Čeliabinsko srityje 1951 m. vasario 6 d., nusilpus širdžiai.

1949 m. vasario 5 d. Švenčionyse už antisovietinę agitaciją – pamokslus – buvo suimtas t. Aleksandras Markaitis. Birželio 1 d. nubaustas 10 metų kalėti sunkių darbų lageriuose. Dirbo šachtose ir miškuose Magadane ir Kolymoje. 1956 m. birželio 7 d. paleistas. Grįžęs dirbo Ariogaloje, vėliau – Kaune, Įgulos bažnyčioje. Čia būrė jaunimą, sėkmingai pamokslavo. Todėl 1958 m. vėl buvo suimtas ir nugabentas į Mordovijos lagerį. Dirbo metalo fabrike. 1965 m. vasarą grįžo į Lietuvą. Buvo paskirtas Veliuonos parapijos altaristu. 1970 m. lapkričio mėnesį perkeltas į Ariogalą, kur gyveno iki mirties. Daug laiko praleido ligoninėse. Trumpam sustiprėjęs kiek galėdamas stengdavosi talkinti klebonui sielovados darbe. Mirė 1990 m. balandį.

1949 m. birželio mėn. sovietų valdžiai konfiskavus visus jėzuitų namus, t. Danyla išvyksta dirbti vikaru į Žaslius. Tų pačių metų lapkritį jo bute padarius kratą, suimamas ir laikomas KGB rūmų rūsyje, vasarį perkeliamas į Lukiškių kalėjimą Vilniuje, o rugsėjo 15 d. išvežamas į Kazachstano Čurvbaj-Nura lagerį, kuriame išbuvo 4 metus. Po to perkeltas į Karagandą, vėliau – į Prostornaja lagerį Kazachstane. Grįžęs į Lietuvą 1958 m. lapkričio 28 d. paskirtas Jiezno parapijos altaristu.

Rizikuodamas ką tik atgauta laisve, t. Danyla būrė išsklaidytus jėzuitus (provincijolo pareigas ėjo nuo 1948 m. iki 1989 m. birželio 2 d.), pogrindinėje kunigų seminarijoje rengė naujus kunigus. Pogrindžio sąlygomis atkūrė jėzuitų naujokyną, vadovavo

T. B. Andruška

brolių ir seserų vienuolių rekolekcijoms, viešai pasisakydavo prieš ateistinės valdžios neteisėbes. 1960 m. lapkričio 25 d. buvo paskirtas Beizionių parapijos klebonu, bet po kelių mėnesių valdžia uždraudė eiti kunigo pareigas. Jį priglaudė Semeliškių parapijos klebonas Jonas Vaišnoras. 1962 m. Semeliškėse t. Danyla vėl areštuojuamas. KGB rūsiuose laikomas iki 1963 m. kovo. Buvo suimtas dėl t. A. Šeškevičiaus bylos, norėta apkaltinti spekuliuavus religinės paskirties daiktais.

1963 m. t. Danyla paskirtas Stirnių parapijos klebonu, o 1969 m. – Bijutiškio parapijos klebonu. 1990 m., susilpnėjęs sveikatai, paprašė iš šių pareigų atleisti.

Išvyko į Garliavą ir čia gyveno kaip rezidentas, uoliai talkindamas parapijos kunigams. 1998 m. apsi-gyveno Kau-no jėzuitų namuose. Mirė 2000 m. spalio 31 d.

T. Jonas Danyla pasižymėjo ypatinga dvasios ramybe, ky-lančia iš gilios ir be galo nuoširdžios maldos. Buvo paprastas ir visiems prieinamas. Toks išliko ir senatvėje, sunkios ligos varginamas.

(Tėsinys kitame numeryje)

T. J. Danyla

T. Aleksandras Markaitis, SJ

Iš užrašų *Amžinai jauna kunigystės laimė,*

pasirašytų **A. Sakalo slapyvardžiu**

Kai mąstau apie tai, kiek daug laisvės ir judrumo yra Jėzaus Draugijoje, mane visada užlieja toks entuziazmas, kad viduje norisi krykš-tauti. Ji yra exempta – jokiame vyskupui nepavaldi, kad būtų Bažnyčios „skrajojantis batalionas“. Tūkstančiai puikiai parengtų kunigų nuolat permetami ten, kur verda

karščiausia kova, kur pasilpęs šventų kautynių frontas, kur reikalinga skubi pagalba...

Kelionės, peripetijos, pavojai ir incidentai – kaip jie apsaugo mano sielą nuo nuobodžios monotonijos ir pilkos kasdienybės, apsiblausimo ir susnūdimo; kiek daug jie duoda judrumo, žvalumo, orientacijos, pagaliau drašos ir pasididžiavimo!..

Esu dėkingas Dievui už tą vidinę laisvę, be vargo galinčią pakelti klusnumo nuošalę bei tylą ir lygiai lengvai palenkiančią Viešpačiui mano sakališkas ambicijas, kai tenka imtis menkos namų tarnystės.

Suteikdamas man kunigystę Tu leidai

dalyvauti savo palaimintoje valdžioje, kad per mane Tu pats galėtum išsiskleisti pasaulyje ir sielose.

Tad leisk man būti Tavyje, o Tu būk manyje; savo išmintį, gerumą, meilę, paguodą, kuklumą, drausmę, tyrumą spinduliuk per mano pamokslus, išpažinčių klausymą, per šventas apeigas, per mano žingsnius gatvėje, apdairius žodžius žmonėms, subrendusį meilingumą ir mandagumą. Kad neščiau ir skelbčiau Tave ne ginčiais ar mokslo argumentais, kurie nieko neveikia, bet pačiu savimi; Tavo dvelksmą ir artumą apreikščiau savo siela, savo gyvenimu, darbais, kentėjimais, malda.

Niekaip negaliu suprasti tų žmonių, kurie skundžiasi nuoboduliu ir ieško būdų jam įveikti. Ypač niekuo negalima pateisinti šviesuolių-inteligentų, o dar labiau dvasininkų – kunigų ir vienuolių, – nes tai tik paliu-dytų didelį jų tamsumą bei dvasinę melagystę.

Juk dar Tomas Kempietis sakė: rašyk, skaityk, giedok, vaitok, tylėk ir melskis, vyriškai viską pakelk, nes amžinasis gyvenimas vertas viso to ir dar kur kas daugiau...

Kaip mūsų luomas įpareigoja (ir kokias galimybes atveria) skaityti ir studijuoti, rašyti ir sisteminti surinktą medžiagą, gilinti ir skleisti teologijos ar literatūros žinias! O kur dar interesantų priėmimas su tūkstančiais klausimų, galybe abejonių ar širdgėlos; visus juos reikia išklausyti, išsiaiškinti ir paguosti. Pagaliau – pačiam lankyti ligočius, kenčiančius ir nelaiminguosius. Tačiau užvis plačiausia veiklos ir kūrybos sritis – malda. Melstis ir medituoti, gyventi dvasinį gyvenimą su dienoraščiais ir

užrašais, dėmesingai stebint aplinką, žmones ir įvykius.

Viešpatie, kiek veiklos ir darbo!..

...Tačiau negaliu! Surištos mano rankos ir kojos, surišta ir širdis. Nėra galimybės pasidalyti bent tomis knygomis ir ta šviesa, kurią turiu. Tik per šv. Mišias ašarų pilnomis akimis šnabždu: „Memento, Viešpatie! Tu gali, Tu laisvas, Tu nesurištas, Tu –visagalis. Jei man tie žmonės yra tokie artimi ir brangūs, argi Tau ne tūkstantį kartų brangesni? Juk Tu juos savo krauju atpirkai ir pakėlei nuo nešvarios žemės, kad būtų Tavo džiaugsmas ir Tavo vainikas“.

O kaip bus su visais Tėvynės ir Bažnyčios sopuliais, su visomis kitomis žaizdomis, kurių tiek daug ir tokių skaudžių matau, nieko kito negalėdamas, kaip tik melstis ir atgailoti...

Argi nėra tai ženklas, kad Apvaizda nori iš manęs kažko kito, aukštesnio, nori atplėšti mane nuo žemiškos sėkmės ir nuo visų planų, kad save ir savo tauriausias žemiškas svajones pakeisčiau dangiškomis, paversdamas jas visiška auka.

Bet iš kur pasisemti jėgų maloniai nusilenkti Apvaizdos keliams? Aš taip mėgstu žemišką veikimą ir veiklumą, mokslo ir meno kūrybą; taip myliu gimtąjį kraštą ir miestą, toks laimingas esu tarp savų žmonių, kurių veidai ir širdys mane nepaliauja žavėti. Bet visa tai yra žemės meilė, nesulyginama su dangiškąja. Nejaugi neišvengiamai reikia rauti iš širdies šitą laimę, kad Tu, Viešpatie, ten sukurtum kitokią meilę ir laimę?

Iš kur pasisemti tam jėgų ir drąsos?..

Ne kartą pradedu Tau skųstis, Viešpatie, kad našta man teko per sunki: visam gyvenimui nuo pat jaunystės palaužta sveikata, palikusi man vos pusę darbin-gumo, dieną – amžini galvos skausmai ir darbas tik sukandus dantis, naktį – nemi-

gos vargas, o užmigus – baisūs sapnai.

Nedraugų žeminantis ir giliai žei-džiantis kišimasis, nešvarių nagų pėdsakai kiekviename gautame laiške, – kaip tai susieti su žmogaus asmens neliečia-mybe?!

Nuolatinis netikrumas dėl rytojaus: bus jis laisvas ar jau ne? Surišti sparnai kūrybos ir veržlaus veiklos nerimo – savotiška tremtis tėvynėje.

Bet kai aš ilgesnį laiką pasėdžiu klau-sykloje ir išgirstu, kaip žmonės gyvena, kaip alpsta jų širdys nuo ligos, skriaudos, moralinio sumindžiojimo, [...] tada nutyla ir išnyksta visi mano skundai, ir susigėdęs pasitraukiu į maldos klauptą...

Pusę amželio jau pragyvenau, gra-žiausi metai kovos ir vargo kupinos jaunystės – jau praeityje. Daug dirbau, daug kentėjau ir nemažai laimėjau. Ma-no jaunystės idealas – kunigystė Jėzaus Draugijoje – kaip saulė dega mano širdyje. Jos pirmieji darbai jau apvai-nikuoti Dievo ir žmonių laiminimu. Tai supratęs, ne kartą tyliai apsiverkiau iš laimės. Skaudžia kova daugiau nieko nesiekiu, tik išmokėti Dievo ir žmonių man tekusios meilės palūkanas.

Jei Dievui patiktų, kad tas skolas gražinčiau trumpai, karžygiškai, gal kruvinai, – neatsisakau, nors nevisiškai jaučiuosi tam pasiruošęs ir subrendęs...

...Kai siūliausi Viešpačiui „karžy-giškai, gal net kruvinai“ išmokėti savo skolas, nežinojau, kaip arti bus galimybė ir proga tai įvykdyti.

Prieš aštuonerius metus ant draugo pečių trečią kartą grįžau į tėvynę po ilgos nelaisvės netinkamas nei gyventi, nei numirti ir labiau panašus į iškaseną nei gyvą žmogų.

Septyneri metai bausmės. Kasdie-nis priverstinis darbas, monotonija be atvangos ir džiaugsmo. Vėliau – metai sugriežtinto režimo. Uždraudė siuntinius iš tėvynės. Darbas metalo įmonėje be oro, rūdos dulkėse. Prie nuolatinio dvasinio nuovargio prisidėjo ir fizinis, atnaujinęs kadaise patirtą galvos smegenų traumą. Du paskutinius mėnesius iki bausmės pabaigos 1965 m. kovo 4 d. tęsėsi tikra agonija.

Bet Dievo Apvaizda budėjo ir čia... Grįžau į Vilnių, nors jau nebebuvo jokios vilties...

Vienas prasmingas mano invalidumo epizodas.

Kartą parke ilsėjausi atsilošęs į liepto per platoką kanalą atramą. Iš autobusų stoties per parką taku ėjo du žmonės, panašu, kad vyras ir žmona. Abudu pusamžiai, gražaus veido ir stoto, lengvais vasariniais drabužiais. Kai perėjo lieptą, palydėjau juos sakdamas: „Būkite palaiminti, gražūs žmonės“. Pora stabtelėjo, o vyriškis atsigręžęs paklausė: „Kas būsi, kad mus laimini?“ Atsakiau, kad esu kunigas, katorgos invalidas, bet mano rankos pateptos šventais aliejais ir įgalintos laiminti visus ir viską, ką tik sutinku.

Iš tikro, beveik nieko negalėdamas veikti, visur naudojausi šiuo savo įgaliojimu: laiminau kūdikius vežimėliuose ir sulinkusius senelius, laiminau dirbančius žmones, besiganančius gyvulius ir užsėtus dirvas, laiminau javų laukus ir nokstančius sodus, kad jie nešėtų gausų derlių. Niekuo daugiau prie žemės statybos prisidėti negalėdamas laikiau tą įprotį guodžiančiu ir gražiu.

Gal ir man pačiam, palaužtam žmogui, bent dalelytė tos palaimos atiteks?..

Jei religija yra ryšys su Dievu, tai malda kiekvienoje religijoje padeda šį ryšį palaikyti.

Kadangi gyvename sekularizuotoje civilizacijoje, kuri ignoruoja ar net per nieką laiko tiesioginius ryšius su dangumi, teigdamą, kad atėjo amžius, kai žmogus tapo nepriklausomas nuo Dievo, tikintis žmogus turi aktyvinti savo maldą. Malda – tai būseną, liudijanti, kad žmogui gyvenime vis dar reikia tėvo. Tapdamas suaugusiu, paprastai jis stengiasi nutraukti su tėvu rišančius lynus, kad galėtų nekludomai išplaukti į atvirus vandenį. Tačiau būti suaugusiam tikėjime nereiškia nutraukti ryšių su Absoliutu, nuo kurio mes, kaip kūriniai, iš esmės visada priklausome.

Šiandien leidžiama daug knygų tiems, kurie domisi Biblija, teologija ir sielovada, tiems, kurie meldžiasi ir nori daugiau sužinoti apie maldą. Renkasi maldos būreliai, juntamas naujas susidomėjimas ignaciškėmis pratybomis. Pastebime ir Rytų maldos metodų antplūdį. Visa tai rodo, kad ir naujoms tikinčiųjų kartoms reikia maldos.

Apie interaktyvią maldą

Veiklūs, nuolatos užimti žmonės, kurie net kelionėje kalbasi mobiliuoju telefonu, kad prailgintų savo darbo laiką, šiame triukšmingame ir karštligiškame pasaulyje vis dėlto jaučia didelį poreikį rasti „erdvę“, į kurią galėtų pasitraukti pamąstyti, atgauti ramybę, kurios nesuteikia diskotekos ar parduotuvės. Šių kelių pastebėjimų pakanka, kad suvoktume, jog šiame imanentiškame ir sekuliarizuotame pasaulyje maldai erdvės vis tik yra.

Interaktyvi prašymo malda

Interaktyvi malda – vienas iš prašymo maldos būdų, neminimas jokiose knygos apie maldą, nors jis labai svarbus. Visų pirma todėl, kad ši malda nebeprisiklauso vadinamajam pasyviai religingumui, kuris toks nepriimtinas aktyviai šių dienų visuomenei. Antra, tai nusako tikrosios prašymo maldos esmę. Žodis *interaktyvus* – naujas būdvardis, vartojamas kieno nors aktyviai intervencijai ar poveikiui apibūdinti. Prisiminkime Niutono dėsnį apie veiksmą ir atoveiksmį, kuris sako: „Kūnai veikia vienas kitą jėgomis, kurių moduliai lygūs, o kryptys priešingos“. Bumerangas irgi interaktyvus. Jis sugrįžta jį metusiam. Šiuo „grįžimo bilietu“ ne tik galima, bet ir reikia pasinaudoti maldoje.

Interaktyviai meldžiantis būtina dirbti kartu su Dievu: mes turime savęs klausti to paties, ko prašome Dievą. Kaip pavyzdį paimekime „kasdienės mūsų duonos“ prašymą maldoje „Tėve mūsų“. Nepakanka prašyti Tėvą, kad jis kiekvienam, ne tik man, duotų duonos. Mes, besimeldžiantys, taip pat turime klausti ir savęs, tai yra daryti viską, kas įmanoma, kad duonos turėtų kiekvienas žmogus. Šis kreipimasis į save, prašant to paties, ko prašome dangų, pasyvią maldą paverčia kūrybingai aktyvia.

Tai nėra kas nors nauja, to mus mokė

Jėzus. Kai jis sako: „Prašykite pjūties šeiminką siųsti darbininkų į savo pjūtį“, iš karto priduria: „Pjūtį pradėkime mes“. Jėzus mus aiškiai įspėja, kad nepakanka prašyti Dievą, kad siųstų kitus – mes patys turime eiti pirmieji. Kitaip malda bus vien išsisukinėjimas, mes elgsimės šventeiviškai ir neatsakingai.

Kai Jėzus mus moko melsti Tėvą atleisti mūsų nusižengimus, primena, kad ir patys privalome atleisti žmonėms, kurie mums nusikalto. Taigi, prašome Dievą atleidimo, kuriuo patys atleidžiame kitiems. Tai tinka visiems „Tėve mūsų“ maldos prašymams bei kitoms prašymo maldoms. Kai prašome, kad būtų „šventas jo vardas“, patys turime šventinti Tėvo vardą, gyvendami kaip jo vaikai, kaip visų žmonių broliai ir seserys. Kai prašome Dievą, kad ateitų jo karalystė, patys turime daryti viską, kad ją kurtume. Kai prašome Tėvą, kad būtų įvykdyta jo valia „kaip danguje, taip ir žemėje“, patys esame prašomi vykdyti jo valią. Kai prašome Dievą, kad jis „neleistų mūsų gundyti“, patys turime vengti gundymų, kitaip būsime veidmainiai. Ir pagaliau kai prašome Tėvą gelbėti mus „nuo pikto“, pirmiausiai patys turime vadotis iš mus pavergiančio moralinio blogio pančių.

„Tėve mūsų“ bei visas kitas maldas, kuriomis kreipiamės į Dievą, baigiame tardami „amen“. „Amen“ reiškia ne tik „tegl būna taip“ tam, ko prašėme Dievą. Tai reiškia, kad mes patys kartu tai įgyvendinsime.

Jeigu meldžiamės šitaip (o taip turėtume melstis), niekas negali mūsų maldos vadinti pasyvia. Interaktyvi malda yra prašymas dalytis atsakomybe su Dievu, tvirtas apsisprendimas dirbti kartu su juo.

Dar vienas dalykas būdingas interaktyviai maldai. Nepakanka Dievą vien prašyti. Turime įsiklausyti, ko Dievas prašo mūsų,

ko jis mus meldžia. Todėl privalome būti kaip taurė – nuolat jam atviri. Turime būti kaip vėtrungės, visuomet jautrūs Šventosios Dvasios dvelksmui, ir kaip be paliovos įjungti radarai nuolat gaudyti Dievo mums siunčiamus signalus.

Tai tinka ir tyliajai, vidinei maldei, kurioje kartu su pranašu Samueliu turėtume tarti: „Kalbėk, Viešpatie, nes tavo tarnas klauso“.

Dievo malda žmonėms

Dar vienas patikimas būdas pasitikrinti, ar mes iš tiesų klausome Dievo, – įprastas maldas perkeisti tokiomis, kuriomis Dievas kreiptųsi į mus. Taip „Tėve mūsų, kuris esi danguje“ tampa dangiškojo Tėvo malda „Mano sūnau, kuris esi žemėje“:

Mielas sūnau, mėlynoje planetoje pašventink manąjį Tėvo vardą, gyvendamas kaip mano sūnus ir kaip brolis kartu su kitais, nes visi be išimties yra mano mylimi vaikai.

Dirbk, kad įkurtum mano šventumo ir malonės, meilės ir taikos karalystę žmonių geografijoje ir istorijoje. Nors mano karalystė ne iš šio pasaulio, ji turi būti šiame pasaulyje.

Vykdyk mano valią žemėje, kaip šventieji ir žvaigždės vykdo ją danguje. Ši valia paskelbta mano Įstatymo įsakymuose. Jie telpa į vieną – mylėk mane kaip savo Kūrėją, saugotoją, geradarį ir Tėvą, o kitus žmones – kaip sau lygius brolius ir seseris.

Kiekvieną dieną pasidalyk duona, kurios tokią gausybę mačiau tavo laukuose, kad niekas neliktų į savo alkaną burną neįdėjęs bent plutelės. Klausyk mano Sūnaus, kuris kartoja: „Patys duokite jiems valgyti“.

Atleisk įžeidimus, nes visi esate pažeidžiami ir visiems reikalingas atleidimas. Atleisk, kad ir aš galėčiau atleisti tau, nes mano atleidimas negali pasiekti širdies, kuri

kupina neapykantos ir egoizmo.

Neleisk sau slysti žemyn gundymų šlaitu, pasitenkindamas menkomis pastangomis ar ramindamasis, kad „visi taip daro“. Jei tu pasiduodi gundymams, jeigu blogai naudojiesi savo laisve, kaip aš galiu tave iš to išvaduoti?

Amen, mano vaike. Tebūnie taip. Vykdyk visa tai ir galbūt mano atlygis bus tavo nuopelnas, o mano dovana – atpildas tau.

Kartais prašymo maldos, ypač bendruomeninės, išsakomos, kad nuramintų mus pačius, nes tik nedaugelis prašo Dievą ir drauge klausia savęs, kuo galėtų prisidėti, kad sumažėtų kitų žmonių kančios. Todėl prieš pradėdami interaktyviąją, pvz., „Tėve mūsų“ maldą, turėtume paklausti tokio patarimo:

Nesakyk Tėve, jei kiekvieną dieną nesielgi kaip sūnus...

Nesakyk mūsų, jei gyvenimiškai paniręs vien į savo egoizmą...

Nesakyk kuris esi danguje, jeigu galvoji tik apie žemiškus dalykus...

Nesakyk teesie šventas tavo vardas, jeigu jo negerbi...

Nesakyk teateinie tavo karalystė, jeigu painioji ją su materialine nauda...

Nesakyk teesie tavo valia, jeigu jos nepriimi, kai ji būna skaudi...

Nesakyk kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien, jei tau nerūpi alkani žmonės...

Nesakyk atleisk mums mūsų kaltes, jeigu jauti pagiežą savo broliui...

Nesakyk neleisk mūsų gundyti, jeigu ketini nusidėti...

Nesakyk gelbėk mus nuo pikto, jeigu nesi nusistatęs prieš blogį...

Nesakyk Amen, jeigu šitos maldos žodžių rimtai nepriimi...

Yra daug dalykų, dėl kurių Dievas gali į mus kreiptis. Jie išvardyti Biblijoje, atpažįs-

tami iš laiko ženklų Bažnyčioje ir pasaulyje. Tad turime įsiklausyti į tai, ką mums sako Šventasis Raštas ar dabarties istorija.

„Kalbėk, Tėve, nes tavo sūnus klauso“. Tik tada suvoksime maldos ir tarnavimo, maldos ir veikimo, maldos ir solidarumo, maldos ir atsidavimo, maldos ir teisingumo, maldos ir apaštalavimo, maldos ir pasiaukijimo, maldos ir kilnumo, maldos ir gyvenimo santykį.

Apaštalinis kūnas, judęs sraigės greičiu

Taip Krikščioniško gyvenimo bendruomenę juokais apibūdino t. Claude Charvet, Prancūzijos jėzuitų provincijolo paskirtas globoti šios šalies bendruomenę. Šių metų liepos pradžioje su Lietuva susigiminiavusi Prancūzijos KGB tris savo narius – t. Claude, Nadine Croisier ir Françoise Garcin – atsiuntė pagelbėti Kulautuvoje vykusiai lietuviškosios KGB stovyklai.

– *Kai kalbame apie bendruomenę, suprantame, kad jos narių tarpusavio santykiai ir ryšiai yra ypatingi. Kokie jie Krikščioniško gyvenimo bendruomenėje?*
Françoise: Mūsų bendruomeniniai ryšiai paremti reguliariais grupelės susitikimais, tuo, ką juose kiekvienas mūsų duodame kitam ir kaip savo širdyse kitus bendruomenės narius palaikome tarp susitikimų. Tačiau svarbiausias dalykas yra kiekvieno asmeninis dvasinis bei žmogiškas augimas, kuris ir leidžia su kitais bendruomenės nariais užmegzti ryšius per Dievą,

*Pagal Rafael de Andres, SJ,
straipsnį iš Prayer and Service,
January–March 2001
parengė t. Vėdmantas Šimkūnas, SJ*

Stovyklą globojo t. Stasys Kazėnas, SJ

ypatingus ryšius, kurių negalima pavadinti paprasta žmogiška draugyste. Tai jau yra draugystė Viešpatyje, reikalaujanti ypatingos pagarbos, noro priimti kitą žmogų, padėti vienas kitam kartu eiti toliau.

Nadine: Priešingai nei nuolat kartu gyvenančiose vienuolių ar charizmatinėse bendruomenėse, kurios kas savaitę renkasi melstis ir kartu praleidžia po 4 valandas ar net ištikus savaitgalius, mūsų judėjime bendruomenė suvokiama kiek kitaip. Pavyzdžiui, Prancūzijoje mes susitinkame kas tris savaites, o susitikimuose, kurie

trunka 2–2,5 valandos, tarpusavyje dalijamės savo išgyvenimais ir stengiamės vieni kitiems padėti suvokti, kaip kiekvienas mūsų turėtume sekti Jėzumi Kristumi. Tik iš vidaus matant, kuo mes gyvename, galima suprasti, ką šiuo atveju reiškia žodis „bendruomenė“.

T. Claude: Kadangi esu jėzuitas, gyvenu bendruomenėje su kitais jėzuitais. Kasdien visi kartu švenčiame Mišias, kartą per savaitę susirenkame ilgiau pabendrauti. Mes iš tiesų gyvename kartu vienuose namuose. KGB nėra bendro kasdienio gyvenimo bendruomenė, tai greičiau būdas atpažinti Dievo veikimą savyje bei kituose. Reguliariai susitinkama, kad žmonės galėtų apie tai pasikalbėti. Šis pasidalijimas savo išgyvenimais yra labai nuoširdus, atskleidžiantis, kaip per savo apaštalinį, šeimos ar profesinį gyvenimą žmogus gali atsiduoti Dievui. Kadangi aš esu ir atskiros grupelės palydėtojas, susitikimuose klausausi, apie ką žmonės kalbasi, kaip jie stengiasi padėti kitam bendruomenės nariui nepamiršti, kuo būtent pirmiausia derėtų gyventi.

– *Kaip jūs apibūdintumėte Prancūzijos krikščioniško gyvenimo bendruomenę?*

Nadine: Pirmosios Krikščioniško gyvenimo bendruomenės Prancūzijoje susibūrė maždaug 1962 m. Nuo to laiko mes ieškojome būdų, kaip geriausiai įgyvendinti KGB siekį ir kas padėtų tai padaryti. Įvertinę, kas buvo gera ir kas ne, po truputį atpažinome, kas judėjimui naudinga, ir šia patirtimi galime dalytis su kitomis bendruomenėmis. Mes jau galime pasitarnauti, padėti ugdyti ne tik naujus narius, bet ir grupelių palydėtojus, taip pat rengti žmones vadovauti šv. Ignaco *Dvasinėms*

pratyboms.

T. Claude: Šiuo metu Prancūzijos krikščioniško gyvenimo bendruomenė vienija apie 6 tūkst. narių, gyvenančių visuose šalies regionuose. Daugiau kaip 800 KGB narių dirba pradinių ar vyresniųjų klasių mokytojais, dėsto koledžuose, universitetuose, yra mokyimo įstaigų vadovai. Jau prieš kurį laiką švietimo sistemos darbuotojai bent kartą metuose pradėjo susitikinėti tarpusavyje, kad galėtų aptarti jiems rūpimus profesinius klausimus, pasi-kalbėti apie tai, kaip šv. Ignaco dvasingumas, kuriuo jie vadovaujasi, keičia požiūrį į profesinę veiklą, skatina reaguoti į pokyčius darbo aplinkoje ir visuomenėje. Taip pat rengiami medikų susitikimai, šiais metais susitiko teisėtvarkos darbuotojai – advokatai, prokurorai, teisėjai, kalinių prižiūrėtojai, kalėjimų kapelionai. Kartu jie praleido 5 dienas ir aptarė problemas, su kuriomis susiduria savo darbe. Susitinka ir KGB nariai menininkai. Kiekvieną vasarą jie dalijasi savo kūrybiniais pasiekimais ir bando atskleisti, kaip jų kūryboje reiškiasi Dievas.

– *Ką galėtumėte pasiūlyti ar patarti dar palyginti jaunam KGB judėjimui Lietuvoje?*

Nadine: Pastebėjau, kad Lietuvoje jėzuitai dirba labai gražiai ir vaisingai. Per *Dvasinės pratybas* siūlydami susitikti Dievo Žodį ir jam atsiverti, jie stengiasi išjudinti krikščionis. Manau, tai labai didelis Lietuvos turtas ir Bažnyčios Lietuvoje viltis.

Kai kurie pasauliečiai nori tęsti tai, kas buvo išgyventa rekolekcijose, nori eiti toliau, dalytis savo išgyvenimais. Dalis atrado, kad jų lūkesčius atitinka būtent KGB. Man atrodo, kad kai kurios bendruomenės, nors egzistuojančios ir neilgą laiką, jau įgijo pakankamai solidžią patirtį. Dabar KGB gyvenimas turėtų įgauti tam tikrą struktūrą, kad galėtų plėstis, apimti vis daugiau žmonių. Būtent tai Kulautuvoje ir bandėme aptarti.

T. Claude: Nuo to laiko, kai jėzuitai Lietuvoje vėl galėjo veikti laisvai, junta mas labai solidus *Dvasinių pratybų*, kurioms jie vadovauja, įdirbis. Tačiau tai – dar ne javapjūtės metas. Į gerą dirvą pasėtas grūdas jau auga, žmonės, dalyvavę *Dvasinėse pratybose*, savo dvasiniame gyvenime ir toliau nori vadovautis ignaciškuoju dvasingumu, patirtimi, įgyta per *Pratybas*. Tačiau dar nėra reikiamai įsisąmoninta, kad KGB – ne maldos būrelis ar *Dvasinių pratybų* pratęsimas. Čia dalijamasi ne vien Dievo Žodžiu. KGB – tai bendruomenė, kur vieni kitiems padeda atpažinti Dievo veikimą kasdieniame gyvenime peržvelgiant savo paties ir kito žmogaus gyvenimą su Dievu. Grupelės nariai labai taikliai pastebi: gal čia Dievas parodė ženklą, kurio tu nepastebėjai? Džiaugsmas, kurį dabar išgyveni, – kas jį sukelia? O sunkumai, su kuriais susiduri,

turbūt kyla iš to, kad nori vienas pats savo gyvenime viską atlikti. Juk esi apsup-tas žmonių, kurie tikrai gali ir privalo tau padėti, tad pasitikėk jais...

– **Tačiau ryšys tarp KGB ir šv. Ignaco Dvasinių pratybų vis dėlto yra?**

Nadine: KGB *Bendruosiuose principuose* aiškiai pasakyta, kad mūsų ištakos – šv. Ignaco dvasingume ir kad siekdami nuolat juo gyventi mes išipareigojame kasmet dalyvauti rekolekcijose, atlikdami šv. Ignaco *Pratybas*. Prancūzijoje kviečiame rasti laiko bent 5 dienų rekolekcijoms su asmeniniu palydėjimu. Pas mus neprivalo dalyvauti reko-

Stovyklavimo akimirka

lekcijose prieš išitraukiant į KGB, tačiau būsimų bendruomenių narių prašome tai padaryti kaip galima greičiau. Ir ne vieną kartą. Po metų antrų – vėl būtinos rekolekcijos ir t. t. Lietuvoje tai vyksta kiek kitaip (Prancūzijoje ar kitose šalyse irgi pasitaiko): žmonės pirmiausia dalyvauja *Dvasinėse pratybose*, o po to svarsto, ar nori burtis į KGB. Tačiau bet kuriuo atveju grupelės gyvenimas neprogresuos be kiekvieno nario asmeninio maldos gyvenimo ir asmeninės *Pratybų* su individualiu palydėjimu patirties. Dėl to *Pratybas* anksčiau ar vėliau teks atlikti, tačiau dar kartą noriu pabrėžti, kad KGB – tai ne *Pratybas* atliekančių žmonių grupė.

T. Claude: Yra dar vienas būdas įsilieti į KGB. Pvz., Bažnyčioje ar profesinėje veikloje žmogui yra tekusios atsakingos pareigos. Ir jis ieško grupelės, kurioje galėtų pasidalyti, pasitikrinti, kokią įtaką šios profesinės ar bažnytinės pareigos daro jo vidiniam gyvenimui. Tą patį galima pasakyti ir apie šeimos gyvenimą. Vienišas krikščionis – tai krikščionis, esantis pavojuje. Į KGB „beldžiasi“ daug žmonių, nes parapijos bendruomenė dažnai nėra tokia gyvybinga, kad joje būtų galima dalytis savo vidiniu gyvenimu.

Franšoise: T. Claude sakė, kad vienišam krikščioniui kyla pavojus. Dėl to į KGB ateina ir tie, kurie jaučia poreikį, nori savo krikščionišką gyvenimą gyventi kartu su kitais, kartais net gerai nežinodami, ko siekia KGB, ką jie čia ras. Tuomet jie

priimami į atskirą grupelę vienerių metų bandomajam laikotarpiui, per kurį žmogui turi išaiškėti, ką KGB siūlo ir ar jis surado, ko ieškojo.

Nadine: Būna, kad jau susibūrusi grupė, pvz., kartu dalyvavusi *Dvasinėse pratybose*, pareiškia norinti tapti KGB. Tuomet sakome: puiku, bet jūs visi negalėsite pasilikti toje pačioje grupelėje! Jeigu savo gyvenimo peržvalga dalijiesi tik su artimais draugais, tuomet sunku patirti ką nors naujo. Antra vertus, kai žmonės labai gerai vieni kitus pažįsta, kartais sunku atvirai dalytis tuo, ką išgyvename, nes mus siejantys socialiniai ar kiti ryšiai gali kliudyti atsiverti.

Tačiau jei kitos grupelės netoliese nėra, nieko kito nebelieka, kaip priimti šią... Tuomet tokiai naujokų grupei paskiriamas vienas iš KGB senbuvų, kuris metus jai patarnauja – padeda rengti susitikimus, aptaria būsimo pokalbio eigą. Bandomieji metai yra ne tam, kad žmonės liktų KGB, o tam, kad paaiškėtų, ar tai, kas čia vyksta, jiems padeda. Jei ne, kiekvienas gali toliau Bažnyčioje ieškoti to, kas jam padėtų geriau sekti Kristumi.

Franšoise: Mes bendruomenėje esame kartu su vyru, atėjome į ją prieš septynerius metus, prieš tai irgi dalyvavome *Dvasinėse pratybose*. Tačiau kiekvienas sprendimą priėmėme asmeniškai, t. y. po bandomųjų metų atskirai svarstėme, ar įsitrauksi-

me į KGB.

Tai, apie ką grupelės susitikimuose kalba mano vyras, dažnai mane nustebina, padeda suprasti, kuo jis gyvena ir ko aš galbūt nesugebėjau pajusti ar suvokti,

leidžia man vis giliau įeiti į jo asmens slėpinį. Kai aš dalijuosi savo išgyvenimais, jis taip pat sužino daug naujo apie mane. Tai priverčia suklusti, kai ką pervertinti ir praturtina mūsų poros gyvenimą, nors mes jau vedę 34 metus. KGB suteikia progą pasidalyti ir tuo, ką poroje kartais sunku išspręsti. Pvz., mes su vyru ne sykį bandėme kartu melstis, tačiau tai neilgai trukdavo. O grupelės susitikimai sustiprino mūsų norą namie melstis drauge.

– Kartais manoma, kad šv. Ignaco dvasingumu besiremianti Krikščioniško gyvenimo bendruomenė yra tarsi pasauliečių ordinas prie Jėzaus Draugijos, panašiai kaip Trečiasis pranciškonų ordinas. Ką galėtumėte pasakyti apie tai?

Nadine: Manau, vertėtų prisiminti, kad šv. Ignacas trečiojo ordino neįsteigė, tad ir mes esame tiktai pasauliečių bendruomenė, kviečianti žmones nuolat dvasiškai bei žmogiškai augti. Tai mane labai džiugina, nes atitinka Vatikano II susirinkimo dvasią, Bažnyčios dokumentus, kurie ragina pakrikštytuosius būti atsakingais jos nariais, ugdyti savo tikėjimą. Kadangi mes vadovaujames šv. Ignaco dvasingumu, galime prašyti jėzuitų pagalbos.

Esame labai dėkingi ir visoms ignaciškojo dvasingumo seserims vienuolėms, kurios Prancūzijoje aktyviai dirba ir labai padeda KGB. Man atrodo, kad tarp mūsų, jų bei kitų grupių, kurios remiasi ignaciškuoju dvasingumu, yra tikra brolystė. Seserys arba jėzuitai dažnai būna KGB palydėtojai. Savo gyvenimo peržvalgomis mūsų grupelėse jie nesidalija, nes „dviejuose namuose“ tuo pat metu gyventi neįmanoma. Jėzuitai ir seserys vienuolės tai daro savo kongregacijų bendruomenėse, o mus jie palydi – padeda pasirinkti tinkamas priemones, kad mums pavyktų gyventi tuo, ko siekiame.

T. Claude: Prancūzijoje pati KGB vadovauja dviem dvasiniams centrams, kur rengiamos *Dvasinės pratybos*. Tačiau šių

Šv. Mišios suburdavo ir pačius mažiausius stovyklautojus

centrų vadovai nuolat susitinka su jėzuitais, dirbančiais panašiuose namuose, vadovaujančiais *Dvasinėms pratyboms*.

Na, o jeigu KGB būtų galima palyginti su koku nors gyvu padaru, aš pasirinkčiau du: tai ne greitai šokuojantis kiškis, bet lėtai šliaužianti sraigė. O palydėtojas primena medžioklinį šunį, kuriam būtina gera „uoslė“, kad „užuostų“, kaip Dievas veikia kiekvieno bendruomenės nario gyvenime. Api-bendrinamas galėčiau pasakyti, kad bendruomenė yra priemonė, padedanti mums krikščioniškai gyventi.

– Tėve, jūs dalyvavote pasauliniame KGB kongrese Nairobyje. Kaip šis renginys praturtino viso pasaulio bendruomenę?

T. Claude: Praėjusiais metais Nairobyje susirinko 58 šalių KGB atstovai iš 5 kontinentų. Nepaisant delegatų kultūrų ir tradicijų įvairovės, labai gražiai atsiskleidusios per Mišių liturgiją, už kurią kasdien būdavo atsakingi vis kito kontinento atstovai, tarp mūsų jautėsi tikra vienybė, pagrįsta nuoširdžiu dalijimusi, nes visi KGB nariai yra įpratę nuolat peržvelgti savo gyvenimo patirtį. Tačiau svarbiausia tai, kad mums pavyko išrinkti naują pasaulio KGB vykdomąjį komitetą, sudarytą iš visų kontinentų atstovų, bei pasaulio KGB prezidentę, kuria tapo jauna vokitė.

Prieš 30 metų pasaulinės bendruome-

nės dar nebuvo, veikė nacionalinių bendruomenių federacija. Kongresuose po truputį aiškėjo, kad nuo federacijos reikia pereiti prie tikros pasaulio bendruomenės, kuri remtųsi, pvz., Lotynų Amerikos kontinento dinamiskumu, Europos intelektu, JAV finansine parama, savita Azijos dvasine patirtimi. Pasaulio bendruomenė remiasi papildomumu – savitu kiekvieno kontinento įnašu – ir kiekvienas pasaulinis kongresas skatina ją žengti dar vieną žingsnį į priekį.

Vienas iš Nairobio devizų – KGB yra kasdienybėje apaštalaujanti bendruomenė. Pvz., Nadine, kuri jau 20 metų yra KGB narė, dirba žemės ūkyje, ir jos tikėjimo gyvenimas atsiskleidžia būtent šioje veikloje. Tad dar vienas etapas Krikščioniško gyvenimo bendruomenių judėjime – įsisąmoninti, kad mes esame apaštalinis kūnas, vienijamas to apaštalavimo, kuriuo kasdienybėje gyvena kiekvienas jo narys, kartu su kitais kuriantis Karalystę jau čia, žemėje.

Kastantas Lukėnas

Sutuoktinių susitikimai

Pavadinimo santrumpa SS kai kam gali kelti nemalonių minčių, bet jei tėvai jėzuitai užsiima KGB grupelėmis, kodėl neturėtų pasirūpinti ir SS žmonėmis?..

Na, o kalbant rimčiau, reikia pasakyti, kad *Sutuoktinių susitikimų* rekolekcijos tiesiogiai nėra susijusios su Jėzaus Draugija. Tačiau kad sąsajų esama, rodo ir tai, jog ši publikacija spausdinama *Laiškuose bičiuliams*.

Sutuoktinių susitikimai, kai tik būna vietos, džiaugiasi Kulautuvos rekolekcijų namų jaukumu; jei pavyksta – gražiuoju, o jei ne – ir primygtinai, – prašo tėvų Stasio Kazėno, Aldono ir Algimanto Gudaičių dėmesio bei laiko. Ir ne tik savaitgalių rekolekcijose – per vasaros stovyklas, ugdymo seminarus ir t. t. Kasmet rengiami kalėdiniai šeimų susitikimai su vaidinimais jau ne kartą vyko Kauno jėzuitų gimnazijos salėje. Tai vis apčiuopiami ir net šio straipsnelio iliustracijoje užfiksuoti bendrystės su tėvais jėzuitais momentai. Esama ir sunkiau įamžinamų (rekolekcijos apskritai nefotogeniškas renginys): jau kurį laiką t. Stasio vadovaujamas *Sutuoktinių susitikimų* vedėjų ir talkininkų būrelis (nors *Susitikimų* programa to ir nenumato) įsitraukia į kasdienes *Trumpšias pratybas*, kuriose taip pat stengiamasi *sutikti ir susitikti*.

Kam kelias, o kam – etapas

Sutuoktinių susitikimai – tarpusavyje ir su Dievu – viena iš daugelio rekolek-

cijų programų. Šiuo atveju rekolekcijose dalyvauja abu sutuoktiniai. Tačiau ar dar reikia „susitikti“ žmonėms, kartais po 24 valandas praleidžiantiems po tuo pačiu stogu, neišvengiamai susitinkantiems bent jau ankštame koridoriuje? Pasirodo, reikia. Štai vienas iš daugelio liudijimų: „... Per 11 bendro gyvenimo metų pirmą kartą galėjome skirti tiek laiko vienas kitam“. Iš naujo susitinka ir savo artimiausią pakeleivį atranda žmonės, drauge išgyvenę ir trejetą, ir tris dešimtis metų. „Per savaitgalį nudirbom tokį darbą, kuriam būtų reikėję dar penkiolikos metų“, – liudijo bene dvidešimt penkerius metus drauge išgyvenę sutuoktiniai, anksčiau individualiame tikėjimo kelyje jau patyrę apčiuopiamų malonių.

Nuo 1992 metų, kai vieną savaitgalį netoli Vilniaus įvyko pirmasis *Sutuoktinių susitikimas*, įvairiose Lietuvos vietose jų būta jau per trisdešimt (paskutiniaisiais metais po ketvertą penketą per metus). Per šį laiką *Susitikimuose* dalyvavo apie du šimtai sutuoktinių porų. Keliolika porų jau pačios jiems vadovauja. *Sutuoktinių susitikimų* rekolekcijos apima įvairias amžiaus grupes. Pavyzdžiui, dabartiniai keturiasdešimtmečiai sutuoktiniai, nors ir „sutvarkyti bei sušliūbavoti“, pastoracinio dėmesio paprastai yra neišlepinti, nes atgavus Nepriklausomybę daugiau galimybių pabūti stovyklose ar seminaruose turėjo bažnytinis jaunimas. *Sutuoktinių susitikimams* su kai kuriomis išimtimis galioja

viena taisyklė – vaisingiausiai šias rekolencijas išgyvena sutuoktiniai, turintys bent trejų vedybinio gyvenimo metų stažą. Vėliau tampa vis sunkiau išplėsti laiko nuo penktadienio vakaro iki sekmadienio pietų kažkokiam neaiškiam dalykui, paliekant gerai žinomus darbus sode, skalbinius, garažus, kaimus.

Ne tik pasaulyje, bet ir Lietuvoje yra ir kitų programų, kurios siekia panašių tikslų. Ne pirmus metus šeimos dalyvauja *Chemin-neuf* bendruomenės ir *Kanos* brolijos renginiuose sutuoktiniams ir šeimoms. Veikia *Krikščioniškųjų šeimų judėjimo (Christian Family Movement – CMF)* propaguojama grupinio dalijimosi programa „Stebėk, vertink, veik“. Pavyzdžiui, Lenkijoje *Sutuoktinių susitikimų* rekolencijose mielai dalyvauja su „Oazių“ judėjimu susijusios „Namų Bažnyčios“ (*Kościół Domowy*, artimos prancūziškosioms *Equipes Notre Dame*) nariai. *Sutuoktinių susitikimų* tikslas nėra suburti tam tikru dvasingumu besiremiančią bendruomenę, bet kuo plačiau dalytis pačių išgyventa rekolencijų dovana.

Atkeliavo iš Lenkijos

Sutuoktinių susitikimų programa 1992 m. į Lietuvą atvežta iš Lenkijos. Čia pirmosios tokios rekolencijos prasidėjo septintojo dešimtmečio pabaigoje, beje, padrąsinus anuometiniam Krokuvos arkivyskupui Karoliui Wojtylai. Lenkijoje *Spotkania małżeńskie* (Sutuoktinių susitikimai) po truputį išsiplėtojo į savarankišką bažnytinį rekolencinį judėjimą, pasklidusį į gretimus kraštus. Pirmąjį *Sutuoktinių susitikimų* savaitgalį Vilniaus priemiestyje vedė lenkų sutuoktinių poros iš Krokuvos ir Varšuvos

drauge su tėvais dominikonais. Tolesnius ryšius palaikyti padėjo tuomet Vilniuje dirbę tėvai dominikonai iš Lenkijos. Savaitgalių organizavimu, metodinės medžiagos vertimu ir vedėjų-*animatorių* ugdymu rūpinosi gerai lietuviškai išmokęs t. Dariuszas Kantypowiczius, OP (dabar dominikonų vienuolyno Jaroslave vyresnysis). Jam išvykus į Lenkiją, jau parengtam *Sutuoktinių susitikimų* vedėjų būreliui grėsė našlaitystė ir nunykimas, jei tėvas Aldonas, SJ, 2000 m. nebūtų perėmęs estafetės iš t. Dariuszo, OP, o vėliau nebūtų pakvietęs t. Stasio, SJ... T. Algimantas Gudaitis į *Sutuoktinių susitikimus* įsitraukė netradiciniu „interlokacijos“ (asmenų susikeitimo) būdu, – tai užfiksuota per vieną savaitgalį Birštone. Tik STT žino, kokiems savaitgaliams vadovavo A. Gudaitis, SJ, o kokiems – A. Gudaitis, SJ...

Programos ištakos

Sutuoktinių susitikimų savaitgalio programa pagrįsta panašiomis savaitgalio rekolencijomis *Encuentro conyugal*, kurias 1962 m. Barselonoje pradėjo ispanų kunigas Gabrielis Calvo. Septintajame dešimtmetyje sutuoktinių savaitgaliai, angliškų *Marriage Encounter* pavadinimu, globojami Krikščioniškųjų šeimų judėjimo (CMF), paplito Šiaurės Amerikoje. Ilgainiui atsirado įvairių sutuoktinių savaitgalio programos versijų, kai kurios jų pritaikytos ne tik katalikams, bet ir nekrikščionims.

Beje, 1972 m. prasidėjus *Marriage Encounter* savaitgaliams Europoje, Bažnyčios atsinaujinimo sąjūdžius globojęs belgų kardinolas L. Suenensas palaikė atvirą konfesiją ir gyvenimosi įvairovei *Marriage Encounter* kryptį. Niujorke dirbęs jėzuitas Chuckas Gallagheris tobulino savaitgalio

programą, pabrėždamas Santuokos sakramento išgyvenimą ir savaitgalio patirties tęstinumą, bendrą sutuoktinių šventumo siekį. Atsirado programos atmainų, labiau akcentuojančių kitus dalykus (*National Marriage Encounter; Worldwide Marriage Encounter; Original M. E.*), bei programos atmainų besirengiantiems tuoktis (*Engaged Encounter*; ją 1990 m. į Lietuvą buvo atvežusi amerikiečių pora Anna ir Ronas Trudelliai). Beje, kun. Gabrielis Calvo, atsidavęs šeimų tarnystei nuo pat kunigystės šventimų, kūrybingai tęsia apaštaliavimą šeimų sielovados ir evangelizacijos baruose, yra daugelio naujų programų ir knygų autorius. Ankstesnėse jo biografijos aprašuose buvo nurodoma priklausomybė jėzuitams, dabar jis priklauso kitai kongregacijai.

Lenkiškasis *Spotkania małżeńskie* (Sutuoktinių susitikimų) variantas po ilgo kolegialaus tobulinimo įgijo aiškų rekolekcijų pobūdį. Jų vedėjų bendruomenei ir misijai nusakyti buvo pasirinktas „rekolekcinio judėjimo“ pavadinimas. Šio judėjimo įkvėpėjai, naujų programų kūrėjai bei skleidėjai kaimyniniuose kraštuose yra sutuoktiniai Jerzy ir Irena Grzybowski. Be pagrindinių savaitgalio rekolekcijų su-

tuoktiniams dar sukurta pakartotinių savaitgalio rekolekcijų programa, kurią pratęsia galimi vėlesni susitikimai. Taip pat yra pasirengimo programos sužadėtiniams – savaitgalio rekolekcijos ir „8 vakarai“ bei specialios rekolekcijos norintiems įvaikinti ir gyvenantiems nesakramentinėje santuokoje. Lenkijoje *Spotkania małżeńskie* turi nemenką svorį bažnytinių judėjimų forume.

Lietuvoje

Lietuvoje iki šiol vykdavo po keletą pagrindinių savaitgalio rekolekcijų per metus. Kol kas liko neįgyvendinta „8 vakarų“ programa sužadėtiniams, nes nepavyko suburti pakankamai motyvuotų sužadėtinių grupės, pasiryžusios vietoj šeimos centrų siūlomų 4 „privalomų“ susitikimų gaišti laiką net aštuoniuose. O štai Latvijoje *Laulāto tikšanās*, arba tie patys *Sutuoktinių susitikimai*, oficialiu Rygos arkivyskupo kardinolo Jano Pujato patvarkymu pritaikė „8 vakarų“ programą rengtis santuokai. Kai kuriose Lenkijos vyskupijose ji taip pat įteisinta kaip alternatyvi rengimo santuokai programa. Tiesa, Lietuvoje *Sutuoktinių susitikimų* savaitgaliuose dalyvavusios poros savaip įsitraukia į rengimo santuokai

Sutuoktinių susitikimo dalyviai Kulautuvoje

programas, talkindamos šeimos centruose.

Vatikanas patvirtino

2004 m. rugpjūčio 15 d. Popiežiškoji pasauliečių reikalų taryba patvirtino *Sutuoktinių susitikimų* statutą ir įteisino šį rekolekcinį judėjimą kaip Tarptautinę privačią popiežiškųjų teisių tikinčiųjų draugiją. Vatikane ji oficialiai patvirtinta angliškų pavadinimu *Encounter of Married Couples*, kiekvienai šaliai paliekant teisę pavadinimą vartoti vietos kalba. Tarptautiniam dariniui (valdybai) vadovauja lenkų sutuoktiniai Irena ir Jerzy Grzybowski.

Tam, kad Vatikano pasauliečių reikalų taryba pripažino šį judėjimą, įtakos turėjo vietos vyskupų rekomendacijos, paliudijusios tarptautinį *Sutuoktinių susitikimų* paplitimą. Beje, Ukrainoje plėtojasi graikų apeigų katalikus apimanti *Podružni зустрічі* šaka.

Nelengva bažnytinių judėjimų ypatumus nusakyti Kanonų teisės kodekso formuluotėmis. Sąvoka „privati draugija“ reiškia, kad ji suburta tikinčiųjų iniciatyva. Vyskupų inicijuota būtų „vieša“.

Kai kurioms šalims, tarp jų ir Lietuvai, iki statuto dar reikia „paūgėti“. Jis numato, kad bent 2–3 rekolekčių vedėjų-animatorių poros ir kunigas vyskupijoje sudaro komandą ar tam tikrą centriką; šiuos centrus vienija nacionalinis centras. Lietuvoje kol kas iš viso yra apie 12–14 sutuoktinių porų – rekolekčių vedėjų Kaišiadorių, Kauno, Šiaulių, Panevėžio ir Vilniaus vyskupijose. Veikiame bendrai, bendradarbiaudami su visais į šį darbą įsitraukusiais kunigais.

Lietuvoje *Sutuoktinių susitikimų* rekolekcijoms drauge su sutuoktinių poromis yra vadovavę kunigai Aldonas Gudaitis, SJ, Algimantas Gudaitis, SJ, Dariuszas Kantypowiczius, OP, Stasys Kazėnas, SJ, taip pat Vilkaviškio vyskupijos kunigai Mindaugas Martinaitis ir Arūnas Poniškaitis. Rekolekcijose yra dalyvavę ir kiti kunigai, klierikai, seselės vienuolės.

Pašvęstojo gyvenimo atstovai *Sutuoktinių susitikimų* rekolekcijose naujai išgyvena savo pašaukimą, *susitikimą* su savo kongregacija, parapija, bendruomene.

1997–2001 m. *Sutuoktinių susitikimų* savaitgaliai dažniausiai vykdavo Birštone, Kaišiadorių vyskupijos rekolekcijų namuose, remiant Kaišiadorių vyskupijos Šeimos centrui. Vėliau šią rekolekcijų programą ėmėsi globoti Lietuvos šeimos centras. Iki šiol rekolekcijų savaitgalius, taip pat vedėjų ugdymo programas remdavo *Lietuvių katalikų religinė šalpa, Renovabis*, kiti fondai.

Dialogas

Tai – gana dažnai rekolekcijose linkniuojamas žodis. *Sutuoktinių susitikimai* siūlo kelią į šventumą per *dialogą*, vedantį į *susitikimą* su sutuoktiniu, kitais žmonėmis ir Dievu. Dialogas nėra savitiksliis, nes tai – ne vien bendravimo technika ir ne magiška panacėja, gelbėsianti nuo visų būsimų konfliktų ar nesusipratimų. Paragavus gerųjų dialogo vaisių – tarpusavio supratimo ir atradus „naujus bei senus dalykus“ – apetitas bendrauti kyla. Dialogas giriamas ir pageidaujamas net politikų kalbose. Tačiau vis iš naujo susiduriame su ribotumais, kliūtimis – tiek savyje, tiek kitame – ir turime atleisti. Santuokoje į susitikimą, supratimą, atleidimą, bendrumą vedantis dialogas įgyja ypatingą reikšmę.

Apaštališkajame paraginime *Familias consortio* rašoma: „Susituokiantieji sudaro santuoką dviese, kaip pora, bet pirmasis ir tiesioginis santuokos rezultatas [...] yra ne pati antgamtinė malonė, o krikščioniškas santuokinis ryšys, krikščioniškas dviejų bendrumas“ (13). Dialogas veda į susitikimą.

O kam rašomi ir skaitomi
Laiškai bičiuliams?

Stovyklavietė laukia visų

1995 m., vos atkūrus Vilniaus jėzuitų gimnaziją, tuometinis direktorius t. Antanas Gražulis, SJ, ėmė ieškoti tinkamos vietos gimnazijos stovyklavietei. Buvo nuspręsta ją įkurti nusipirkus žemės prie Guobsto ežero Trakų rajone, 25 km už Vilniaus. Pirmuosius dvejus trejus metus stovyklautojai gyveno Maltos ordino dovanotose palapinėse, maistą virdavo kareiviškoje virtuvėje. Vėliau atsirado statybininkų vagonėliai, o rėmėjų ir geradarių (moksleivių tėvų ir užsienio fondų) dėka buvo pastatyti du mūriniai nameliai, vienu metu talpinantys iki 100 stovyklautojų, įrengti dušai, prausyklos, tualetai. Salėje stovyklautojai renkasi į paskaitas ir seminarus, vėliau ji virsta valgykla. Tačiau nameliai tik iš dalies šildomi, nėra atskiros salės užsiėmimams. Dėl to šiuo metu pradedama stovyklavietės pagrindinio pastato statyba, kuriame įsikurs erdvi konferencijų salė, kopyčia ir gyvenamieji kambariai. Pastatas bus šildomas ir naudojamas ištisus metus.

Tačiau jau ir dabar Vilniaus jėzuitų gimnazijos bendruomenė turi nuostabią galimybę stovyklavietėje pratęsti ir pajavairinti mokinių ugdymo procesą. Labiausiai ji tinka vertybių ugdymo programoms. Susirinkę savaitgaliais bendraklasiai diskutuoja, kuria, meldžiasi ar tiesiog bendrauja. Stovyklavietėje geriausiai pavyksta suderinti darbą ir poilsį. Moksleivių

tėveliai irgi noriai į ją atvyksta. Čia iš tiesų prasideda ir naujųjų mūsų bendruomenės narių penktokėlių mokslo metai. Pirmosiomis rugsėjo savaitėmis jie renkasi Guobstuose, kur kartu su auklėtoja, kapelionu bei sielovados grupele dalyvauja vertybių ugdymo programoje „Ar mes bendruomenė? – Taip!“. Ši programa – geriausia patirtis naujokams.

Poilsui įrengtos futbolo bei krepšinio aikštelės, galima žaisti ir paplūdimio tinklinį. Netruksta vandens pramogų, ypač jaunųjų stovyklautojų mėgstama vadina moji „tarzankė“. Ežere galima plaukioti valtimi ar vandens dviračiais. Na, o tiems, kas nori pajusti svaigų skrydžio jausmą, – sūpynės ir karuselės.

Jaukiame pušynėlyje po atviru dangumi įrengta maldos vieta, kurią ženklina kryžius ir altorius.

Gimnazijos bendruomenė šia poilsio ir malonaus darbo oaze noriai dalijasi su kitomis religinėmis bendruomenėmis. Vasarą čia vyksta Šv. Jonų bažnyčios bendruomenės stovykla, renkasi šeimos, skautai, parapijų jaunimo grupelės, įgyvendinami gimnazijos projektai su svečiais iš užsienio ar kitų Lietuvos mokyklų. Pasakojimą, kaip stovyklavietėje vienas toks projektas vyko, skaitykite kitame puslapyje.

*Simonas Mockevičius,
projektų vadovas*

**Ieva Rotomskytė ir
Monika Smalinskaitė,**
Vilniaus jėzuitų gimnazijos moksleivės

Monika (kairėje) ir Ieva

Vabalai – cho, cho!

Kiekvienas pridėjęs ranką prie širdies prisipažinkite, kokios mintys jus dažniausiai persekioja mokslo metų gale? „Pamiršti... Išnykti... Užsikimšti ausis, kad negirdėtum priekaištų dėl neatneštų referatų... Spjauti į viską, pabėgti... Nuo burzgiančių automobilių, vadovėlių šūsnių, nevykusių kontrolinių darbų ir įkyraus lietaus. Pagačiau paragauti vasaros...“

Tikriausiai ši būsena pažįstama ne tik mokiniams, bet ir mokytojams. Juk dauguma mūsų lengviau atsikvepiame sulaukę pirmojo vasaros ženklų – kasmetės išvykos į gimnazijos stovyklą prie Guobsto ežero. Šiais metais mums (t. y. Ievai ir Monikai) viskas buvo truputį kitaip – vietoj įprastinių kelių dienų stovykloje su klase (ar keliomis klasėmis) dalyvavome projekte labai rimtu pavadinimu – „Giedančio kryžiaus labirintai“. Turėjome galimybę ne tik beveik savaitę pabūti stovykloje, susipažinti su nepakartojamais žmonėmis iš Kauno bei Šilutės, bet ir iširti vietovę, pasidalyti idėjomis, kaip įrengti pažintinį taką.

Galima sakyti, kad šio projekto „priešistorė“ buvo pernai surengta keturių dienų stovykla Kintuose, kur linksmai ir naudingai laiką leido Vilniaus jėzuitų bei Šilutės Vydūno gimnazijų mokiniai. Ir mokiniai, ir mokytojai liko patenkinti tokia „biologinės pakraipos stovyklos“ idėja, todėl „patobulintas variantas“ laukė šiais metais birželio 14–19 dienomis prie Guobsto.

Taigi, nuo pat ankstaus pirmadienio ryto į gimnazijos stovyklavietę ėmė plūsti gamtos mylėtojai. Pirmieji, kaip ir dera, pasirodė šeimnininkai – VJG gimnazistai

ir vadovaujami mokytojo Gedo Batulevičiaus puolė švarintis. Vos spėjome patiesti kilimus ir paruošti „konferencijų salę“, pro vartus į stovyklos kiemą įdardėjo besišypsančių veidų pilni autobusiukai. Ir prasidėjo jauki organizacinė netvarka – mojavimas rankomis ir kojomis pasitinkant, kambarių skirstymas, vardų lavina, supažindinimas su aplinka ir t. t. Paskui – rimtoji dalis: mokytojas Gedas pristatė patį projektą, koks jo tikslas ir ką mes čia veiksime. Taip pat labai nuotaikingai buvome įspėti, kaip turėtume maudytis, naudotis „tarzanke“ ar užlipti į dviaukštes lovas (BE BATŪ!). Truputį apsipratę šilutiškiai norėjo parodyti filmą apie pažintinį taką Aukštumaloje, tačiau reikalą sugadino užsispyręs kompiuteris...

Popiet stovyklautojai, suskirstyti į šešias grupes, patraukė tyrinėti stovyklos apylinkių ir braižyti žemėlapių. Susidoroti su užduotimi padėjo trumpam užsukusi geografijos mokytoja Loreta Šuks-terienė – paaiškino, kaip matuoti atstumus, kaip žymėti įvairius objektus ir t. t. Buvo labai linksma žirglioti per pievas ir skaičiuoti žingsnius nuo vieno namelio iki kito, sėdėti pavėsinėje, truputį dirbti ir truputį tinginiauti. Svarbiausia, kad pamažu pažinome vieni kitus ir pajutome, kaip nutolo visi rūpesčiai.

Kitą rytą papusryčiaavę vėl kibome į darbą. Tačiau nespėjus nė apšilti mokytojas Gedas pristatė dar vieną viešnią – VPU dėstytoją, tikrą augalų ekspertę. Buvo malonu klausytis žmogaus, apie kiekvieną augalėlį pasakojančio su tokiu užsi-degimu ir meile.

Po ugningos paskaitos apie augalų įvai-

rovę pasidalijome į 2 grupes – „miškinukų“ ir „laukinukų“. „Miškinukai“, suprantama, nuklampojo tyrinėti miško augalų, o „laukinukai“ nušiuoliavo pievomis. Visų užduotis ta pati – surinkti kuo daugiau įvairių miške bei pievoje augančių augalų egzempliorių. Po kelių valandų komandos viena po kitos pamažu ėmė traukti atgal, į valgyklą. Ten stalus nukrovėme surinktomis žaliosiomis gėrybėmis ir... prasidėjo didysis šurmulyš: visi vaikštinėjo su žolynais rankose pas draugus, mokytojus, galiausiai – pas pačią dėstytoją ir klausinėjo kiekvienos žolės pavadinimo.

Surinkome tikrai nemažai pavyzdžių, jeigu neklystu, net 178. Ir ganėtinai pavargome. Todėl nemaž nenusiminėme, kai mokytojas pasakė, jog dėl prasidėjusio lietaus teks atšaukti tolimesnę programą, pagal kurią „miškinukai“ su „laukinukais“ turėjo susikeisti vietomis ir atlikti praktiškai tą patį, ir ėmėmės senų gerų stovyklinių žaidimų. Galima sakyti, kad tą vakarą iš tiesų ir susidraugavome...

Trečiadienio rytas turbūt buvo pats sunkiausias – reikėjo keltis pusę šešių ir nepusryčiavus sekti paskui dėdę ornitologą stebėti paukščių. Oras tokiam žygiui visai netiko – pačioje ekskursijos pradžioje mus pasitikęs šlykštus smulkus lietutis lydėjo visą kelią. Tačiau stengėmės nenuvilti svečio – drąsiai brovėmės gilyn į mišką, ropštėmės per rąstus ir sekėme paskui paslaptinius paukščių balsus. Galiausiai

apkeliavome visą teritoriją, žliugsinčiais batais pasiekėme gimtuosius namukus ir visus pašalius nudžiaustę kojineis nuėjome pusryčiauti bei atsiimti vakar žaidžiant rasto „lobio“ – šakočio. Ooo... Tuomet – pietų poguliuokas ir vėl prie darbo! Apsiginklavę tinkleliais, vienkartiniais indeliais ar tiesiog plikomis rankomis gaudėme vabzdžius, vabalėlius, driežiukus, varliukus ir kitokią smulkmę... Kita darbo dalis buvo vabalų marinimas – kartais vargšus reikdavo galabyti po kelis kartus (žiūrėk, vėl kuris „numirėlis“ kojom makaluoti pradeda...). O lietus vis nepaliovė pliaupęs...

Po tokio varginančio pusdienio laukė dar vienas siurprizas – galėjome stebėti, kaip gaminama kėkšto iškamša. O kad geriau įsimintume šio neįprasto darbo eigą, iškamšos gaminimą buvo liepta kuo išradingiau aprašyti. Taigi į savo namelius grįžome su užduočių krūva – dar reikėjo pribaugti kai kuriuos pusgyvius vabalus, jų gyvenimus aprašyti mažyčiuose lapeliuose ir prismeigti juos lentoje. Šauniausia vakaro dalis vis dėlto buvo komandų prisistatymai, kai grupelės turėjo progą parodyti savo išmonę ir papasakoti, ką atrado. Buvo sukurtas stovyklos himnas („Vabalai – cho cho...“), dalijamasi kimštų kėkštų receptais ir stebima specialiojo korespondento „mit kleinen akinuken“ vedama laida apie gamtininkus. Vakara leidome taip linksmai, kad net truputį su mokytojais apsiplikome... Bet paskui atsiprašėme, susitaikėme ir nuėjome miegučio...

Ketvirtadienis turėjo būti ypatinga diena. Iš anksto buvome nusiteikę, jog oras tiesiog privalės bent akimirksniui, bent pusdieniui, nusigiedryti, kad nesugadintų taip lauktos kelionės į Vilnių. Ir nesugadino! Todėl skubiai susiruošę sulipome į autobusą ir pajudėjome Verkių link.

Čia mūsų jau laukė išnuomoti dvidešimt penki rožin-

Pažintis su žolynais

niai dviračiai, todėl paklausę kelių tetos gidės pasakojimų ir apšilę, ratais-kvadratais važinėdami, leidomės į naują žygį. Važiavome ilgai ir sunkiai. Sudėtingiausia buvo įveikti ruožą per mišką: dardėti per medžių šaknis, vis lipti nuo dviračio ir stumti jį į statų kalniuką, paskui į dar vieną, dar... Pagaliau pasiekėme Žaliuosius ežerus. Ohoho, koks nuoširdus ir vaikiškas džiaugsmas apėmė juos išvydus!.. Gera buvo gaivinančiame ežero vandenyje pamirkyti pavargusias kojytes ir tuo pat metu valgyti, plepėti, juoktis, fotografuotis. Laimei, prie autobusiuko grįžome kitu keliu, kuris pasirodė esąs kur kas tiesesnis ir gerokai lengvesnis. Iš viso sukorėme 23 kilometrus. Likus keliems šimtams metrų iki pradinio taško, ėmė lyti. Šiltai ir kvapniai. Tiesiog vasariškai. Žygis baigėsi...

Kaip ir buvo galima tikėtis, penktadienį nuo pat ryto vėl lijo. Daugiausiai laiko praleidome savo grupelėse, nes šią dieną turėjome pasirengti pristatyti projektinius darbus. Tam buvo atgabenti trys kompiuteriai. Tad bjaurus oras trukdė nebent tada, kai išsiruošdavome medžioti nuotraukų. Likusį laiką apsiginklavę kavos puodeliais, užrašų krūvomis ir spalvotais flomasteriais žemėlapiuose braižėme pažintinio kelio maršrutus, bandėme pavaizduoti, kaip atrodytų stoteles žymintys stendai, kas juose turėtų būti aprašyta, ginčijomės... Patys mintimis keliavome po gražiausias vietas... Net ir mokytojams nereikėjo raginti, kad darbas vyktų sklandžiai. Dirbome, nes mums patiems buvo įdomu.

Šeštadienio nelaukėme. Ne dėl to, kad

tą dieną turėjome pristatyti savo savaitės darbus – pažintinio tako projektus. Tiesiog ore tvyrojo nemalonus jausmas, kad tuoj viskas baigsis... Žinoma, buvo malonu pamatyti pažįstamus veidus iš gimnazijos – tuometinį direktorių Faustą bei dvi jo „dešiniąsias rankas“ – ses. Editą ir br. Virgilijų, kurie atvažiavo pasižiūrėti mūsų darbo rezultatų ir išdalijo apdovanojimus.

Kad ir ką rašytum, kad ir ką pasakotum apie paskutinę stovyklavimo dieną, vis tiek neperteiksi to, ką jauti, supratęs, kad galbūt paskutinį kartą matai šituos besišypsančius veidus... Paskutinį kartą apkabini žmogų, su kuriuo dar vakar buvo taip gera būti kartu... Labai keista tiesiog staiga imti ir išvažiuoti į skirtingas puses...

Sunku pamiršti tokią stovyklą. Juk atmintyje ilgam liko draugai, apie kuriuos galvodamas nejučia nusišypsai...

„Giedančio kryžiaus labirintai“ Verkių parke

Šių metų rugsėjo 4-ąją Šv. Ignaco bažnyčioje Šiauliuose naujokyną baigę trys Lietuvos ir Latvijos provincijos naujokai – Mindaugas Malinauskas, Vygantas Letinauskas ir kun. Arvydas Jakušovas – tapo Jėzaus Draugijos nariais, duodami pirmuosius klusnumo, neturto ir skaistumo įžadus, kurie, pagal seną Draugijos tradiciją, jau yra amžinieji. Netrukus po įžadų Vygantas išvyko studijuoti į Dubliną, Mindaugas – į Insbruką, o Arvydas, vietoj jėzuitų ugdymo programos terciate baigti išvykusio t. Vytauto Sadausko, pradėjo eiti Vilniaus jėzuitų gimnazijos kapeliono pareigas. Pažintis su naujais Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijos nariais – p. 40, o dabar pokalbis

Apie naujokyno taisykles ir... Dievo sumanymus

su provincijos naujokyno vedėju
t. ALGIMANTU GUDAIČIU, SJ

– Jėzuitų, kaip ir bet kurios kitos vienuolijos, naujokynas pirmiausia skirtas tam, kad jauni žmonės galėtų susivokti ir apsispręsti, ar jie tikrai šaukiami būti Jėzaus Draugijoje. Pas mus naujokynas tradiciškai trunka dvejus metus. Mūsų provincijai atsikūrus, iš pradžių naujokynas buvo Kaune, jam vadovavo t. Leonardas Jagminas. Tuometinis provincijolas t. Jonas Boruta svarstė, ką būtų galima pasiūsti į užsienį pasimokyti, pasižvalgyti, kaip naujokyno gyvenimas organizuotas kraštuose, kur normali jėzuitų veikla nebuvo nutraukta. Į Insbruką, kur įsikūręs Austrijos ir Šveicarijos jėzuitų naujokynas, buvo nuvykę t. Lionginas Virbalas ir t. Aldonas Gudaitis. Čia jie dirbo naujokyno vedėjo padėjėjais, lotyniškai *socijais*, ir matė, kaip tvarkomasi. Insbruke ilgesnį laiką praleido ir t. Vidmantas Šimkūnas. 1999 m., provincijos vadovybei nutarus, mūsų naujokynas persikėlė į Šiaulius, atokiau nuo didžiųjų miestų, kur gyvenimas palyginti ramesnis.

Ligšioliniam naujokyno vedėjui t. Aldonui Gudaičiui tapus provincijolu, teko jį pakeisti. Iš pradžių ir man reikėjo susipažinti, kaip naujokynai veikia svetur. Todėl tris mėnesius praleidau Anglijoje, Birmingame, naujokyne, kur gyvena Anglijos, Olandijos, Škotijos bei Airijos naujokai. Paskui tris savaites viešėjau Jungtinėse Amerikos Valstijose ir stebėjau, kaip gyvuoja naujokynas Detroite. Be to, skaičiau įvairią literatūrą, kopijavau ją ir kroviau į kuprines. Dabar įgytas žinias bandau taikyti praktikoje.

Labiausiai mane kaip naują vedėją pa-drąsino Birmingame apsilankęs neseniai pareigas pradėjęs eiti Anglijos provincijolas, priminęs, jog kartu su naujomis pareigomis Dievas duoda ir savo malonės bei stiprybės.

– *O kokios yra naujokyno vedėjo pareigos?*

– Naujokyne svarbiausia sudaryti tinkamas sąlygas jaunam žmogui bręsti ir pasirengti

tapti geru jėzuitu. Matydamas, kad žmogui šis kelias netinka, vedėjas turi jam tai atskleisti.

Vedėjui visuomet skiriamas padėjėjas. Šiuo metu į Šiaulius dvejiems metams paskirtas Kārlis Freibergas, mūsų studentas scholastikas, kuris taip atlieka kiekvienam jėzuitui privalomą praktiką po filosofijos studijų. Kadangi Kārlis pats neseniai baigė naujokyną, gerai žino jo tvarką, tad nesunkiai randa bendrą kalbą su jaunuoliais, ateinančiais pas mus.

Labai naudinga, kai greta naujokyno gyvena ir kiti jėzuitai. Šalia mūsų naujokyno yra Šv. Ignaco bažnyčia, kurioje dirba t. Leonas Zaremba – puikus pavyzdys. Jis yra mūsų bendruomenės narys, dalyvauja bendruose vakaruose, pokalbiuose, išvykose. Naujokams tikrai gera matyti šalia dirbantį jėzuitą su tokia turtinga gyvenimo patirtimi.

– O kokios gyvenimo ir dvasinės patirties įgyjama naujokyne?

– Naujokyno programa bendra visai Draugijai. Joje numatyta, kur naujokynas turi būti įkurtas, kas gali būti vedėjas, kaip organizuojama visa veikla, bet šios taisyklės netaikomos akilai. Jeigu kuris nors reikalavimas netinka, neatneša siekiamo gėrio, jis keičiamas kitu. Kaip atskiri namai, kuriuose gyvena skirtingos šeimos, taip ir kiekvienas naujokynas turi savo ypatumų. Pvz., Birmingemo naujokyne daug laiko skiriama studi-

joms. Jeigu reikia, kai kurias paskaitas naujokai lanko ir kitur. Detroito naujokynas labiau orientuojasi į socialinę veiklą. Intelektualaus darbo čia mažiau, daugiau praktinių užsiėmimų. Pvz., vieną dieną vykstama į kalėjimą, kitą – į senelių prieglaudą, mokyklą ar namus, kur gyvena vyresnio amžiaus jėzuitai. Bendra tvarka naujokynuose panaši, o praktikos, vadinamieji eksperimentai, gali skirtis. Pas mus didžiausias dėmesys skiriamas dvasinei praktikai, mokomasi melstis, o specialios praktikos yra tam, kad žmonės suvoktų, ar jie pajėgs tarnauti kitiems. Pvz., per ligoninės eksperimentą mėnesį ar du jaunuolis patarnauja ligoniams. Dažnai savo naujokus siunčiame pas Motinos Teresės seseris padėti prižiūrėti benamius. Vilniuje yra senelių prieglauda, kur stiprių rankų taip pat labai reikia. Visur dirbama nemokamai, tačiau eksperimentų vadovai informuoja naujokynus, kaip naujokams sekėsi. Numatytas ir fizinio darbo eksperimentas: talkinama, jeigu vyksta statybos darbai jėzuitų namuose ar panašiai. Būna ir piligrimystės eksperimentas, kai į kurią nors šventovę keliaujama be pinigų, pasikliaujant vien Dievu ir sutiktais žmonėmis. Jei tokia kelionė netinka dėl silpnos sveikatos, ją galima pakeisti kitu eksperimentu. Dar yra studijų eksperimentas, per kurį naujokai siunčiami į mokyklas. Per porą mėnesių jaunuolis gali įsitikinti, ar tapęs jėzuitu sugebėtų dirbti mokykloje.

Naujokyną aplankė Jėzaus Draugijos generolo asistentas Centrinei Europai t. Wendelin Köster, SJ

Poilsis po didžiųjų rekolekcijų

Na, o pats svarbiausias eksperimentas yra didžiosios – 30 dienų – rekolekcijos, per kurias nuo šv. Ignaco laikų žmogus save bando iš naujo pažinti, išgirsti, ką jam tuo metu Dievas kalba širdyje. Per tą laiką Dievo akivaizdoje stengiamasi peržvelgti savo praeitį, pamatyti dabartį ir įsivaizduoti ateitį. Šis eksperimentas mūsų provincijoje rengiamas praėjus beveik metams nuo naujokyno pradžios: naujokai susirenka rugsėjo mėnesį, o gegužės mėnesį vyksta didžiosios rekolekcijos.

– Ar tokie eksperimentai, kaip darbas ligoninėje, tarnavimas vargšams, padeda atpažinti dvasinį pašaukimą?

– Dažnai pasitaiko, kad žmogus tokio darbo iš viso nėra dirbęs, nes, pvz., nebuvo galimybių ir poreikio prižiūrėti sunkius ligonius. Kadangi Jėzaus Draugijoje klusnumas reikalauja vykti ten, kur popiežius siunčia, privalome mokėti dirbti visokius darbus, sugebėti tarnauti ten, kur labiausiai reikia, kur esame siunčiami. Tad jėzuitų naujokyne ir stengiamasi padėti žmogui visapusiškai save pažinti, atskleisti iki šiol neatrastus talentus.

Be to, naujokyne įgyjama ir labai svarbi bendruomeninio gyvenimo patirtis. Jei vy-

riškame kolektyve gyventi neįstengiamo, tai gali būti ženklas, kad šis kelias ne mums.

– Ar naujokyno programa jėzuitams broliams ir tiems, kurie rengiasi kunigystei, yra vienoda? O gal šie pašaukimai irgi atpažįstami tik naujokyne? Beje, tarpukaryje jėzuitai Lietuvoje turėjo labai daug brolių pašaukimų. Kodėl dabar jų beveik nebėra?

– Naujokynas visiems vienodas, tačiau per tuos dvejus metus jaunas žmogus turėtų apsispręsti, ar jis norėtų būti broliu jėzuitu, ar kunigu, vadinamu tėvu jėzuitu. Jaunuoliai nusprendžia patys, o vyresnieji jų apsisprendimą patvirtina.

Manau, brolių pašaukimų sumažėjo dėl to, kad labai pasikeitė sąlygos. Anksčiau broliai padėdavo tėvams atlikti įvairius darbus jėzuitų namuose. Bendruomenės būdavo gerokai didesnės, daug žmonių reikėdavo namų ūkio darbams, statyboms. Tad jauni žmonės, turintys kokių nors konkrečių sugebėjimų ar jau išmokę amato, tapdavo broliais ir savo darbu padėdavo Draugijai. Šiuo metu brolio pašaukimas taip pat nėra praradęs prasmės. Draugija yra atvira abiem pašaukimams ir niekada nebando perkalbėti žmogaus, jeigu jis apsisprendžia būti broliu, nes darbo užtenka visiems. Pvz., mūsų provincijoje brolis Virgilijus Saulius šiemet paskirtas Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktoriumi.

– Pažintis su jėzuitais būsimiesiems naujokams paprastai prasideda dar gerokai iki naujokyno. Kaip ji vyksta?

– Daugiausia žmonių į vienuolynus ateina matydami asmeninį tos vienuolijos narių pavyzdį. Kiti sužino iš įvairių informacijos šaltinių. Vienas naujokas pasakojo, kad jis girdėjo, kaip jėzuitus kritikavo, dėl to atvyko įsitikinti, kas jie yra iš tiesų. Žinoma, tai tik keletas priežasčių, kitas nežino vienas Dievas...

Tie, kurie domisi jėzuitų gyvenimu ir apsisprendžia stoti į naujokyną, pagal nusistovėjusią Draugijos tvarką turi daly-

vauti tam tikrose apklausose, susitikti su 4 egzaminatoriais. Jeigu reikia, pasikviečiamas ir psichologas. Kandidatui pateikiami įvairūs klausimai, padedantys išsiaiškinti jo motyvaciją. Po to egzaminatoriai savo nuomonę apie kandidatą išsako provincijolui, kuris ir nusprendžia, ar leisti pradėti naujokyną. Bet jaunuoliai visuomet yra laisvi naujokyną palikti.

– Ar galima apibūdinti, kokie reikalavimai keliami tam, kuris renkasi jėzuito kelią?

– Nemanyčiau, kad jėzuitams būdingos kokios nors ypatingos savybės. Galiu tik pats prisiminti, kodėl aš šitą vienuoliją kadaise pasirinkau. Nors jeigu sovietų saugumas nebūtų kliudęs iš karto įstoti į kunigų seminariją, gal nebūčiau turėjęs galimybių susipažinti su jėzuitais, kurie rodė man tikrai gerą pavyzdį. Be to, jėzuitų bendruomenėje aš radau tai, kas atitiko mano lūkesčius, o vyresnieji sugebėjo atpažinti mano sugebėjimus ir siuntė studijuoti ten, kur jie geriausiai galėjo būti išnaudoti. Vienam pačiam būtų buvę sunku apsispręsti. Man priimtina pati Jėzaus Draugijos struktūra, priimtinas klusnumo įžadas, iš tiesų atveriantis labai dideles galimybes.

Kodėl dabar žmogus ateina pas jėzuitus, kodėl jis čia šaukiamas, atsakyti gali tik Dievas. Mes tarpusavy svarstome, kad pašaukimus reikėtų ugdyti aktyviau, kad turėtume būti labiau pastebimi, bet Dievas atranda savų būdų pakviesti į Jėzaus Draugiją. Net nustembi kokių... Tačiau vienas dalykas mane neramina: kartais jaunuoliai, apsisprendę tapti jėzuitais, atėjimą į Jėzaus Draugiją vertina kaip didžiausią viso gyvenimo įvykį ir net nekalba apie galimus kitokius pasirinkimus. O iš tiesų tas, kuris nori susieti savo gyvenimą su jėzuitais, turi būti visiškai laisvas. Dėl to jam visada siūloma turėti „atsarginį“ kelią. Visus kelius reikia tinkamai įvertinti ir bandyti suvokti, kodėl būtent šitas traukia labiausiai.

Kasmet rengiamas bendras pranciško-

nų, benediktinų ir jėzuitų naujokų susitikimas. Kiekvienas jų pasipasakoja savo pašaukimo istoriją, pabendrauja su kitais naujokais. Tai – puikus vienuolijų bendradarbiavimas, geriausiai parodantis, kad mes visi esame Dievo kviečiami, bet skirtingais keliais, ir kad dvasinis gyvenimas nėra koks nors išsigalvojimas. Tai – labai tikra!

– Tačiau pašaukimų į pašvęstąjį gyvenimą visame pasaulyje mažėja. Kokia Lietuvos jėzuitų padėtis?

– Visur jėzuitų, kaip ir daugumos senųjų vienuolijų, naujokų mažėja. Tačiau Jėzus yra sakęs, kad tik Bažnyčia išliks iki pasaulio pabaigos. Jis tikrai nėra pažadėjęs, jog iki pasaulio pabaigos išliks koks nors vienuolynas. Bet jeigu Dievas nori, kad vienas ar kitas vienuolynas būtų, jis ir gyvuoja. O kol mes, pusšimtis provincijos jėzuitų, esame, – dirbame toliau, labai brangindami bendradarbiavimą su pasauliečiais, padedančiais mums skleisti ignaciškąjį dvasingumą. Tai suteikia vilties.

Šiais metais į mūsų naujokyną atvyko žmonių net iš skirtingų šalių: vienas – iš Latvijos, Rygos kunigų seminarijos; kitas – JAV lietuvis, kurio tėvai jau gimę Amerikoje, tačiau jis pasirinko Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provinciją; trečias – iš Marijampolės kunigų seminarijos; ketvirtas jaunuolis – iš Joniškio, ką tik baigęs teisės mokslus. Jei per dvejus metus kuris nors iš šių jaunuolių supras, kad tai ne jo kelias ir pasirinks kitą, irgi bus didelis laimėjimas.

Draugijos generolas skatina mus padėti žmonėms atrasti tikrąjį jų pašaukimą, o ne vien ieškoti naujokų Jėzaus Draugijai. Dėl to keletą kartų per metus naujokyno namuose rengiame pašaukimų atpažinimo savaitgalius, per kuriuos jauni žmonės gali savo pašaukimą pasitikrinti, iširti, kad ir koks jis būtų: į šeimą, vienuolystę ar kunigystę.

– Daugumai jūsų kartos jėzuitų naujokynas vyko pogrindžio sąlygomis. Kaip

vertinate tą metą?

– Dabar naujokyno programa numato, kiek laiko ir kur gali būti išvykęs naujokas, kad praktikose neužsibūtų per ilgai, antraip programa nebus įvykdyta. Mano naujokynas pogrindžio sąlygomis truko net 4 metus. Su naujokų vadovu, kuris tuo pat metu ėjo ir provincijolo, ir provincijos ekonomo pareigas, susitikdavau pasikalbėti kartą per mėnesį. Tiesa, dar buvo didžiosios rekolekcijos. O kitu laiku kaimo bažnytėlėje dirbau zakristijonu – toks buvo mano naujokynas, akivaizdžiai rodantis, kad Dievas pirmiausia veikia ne per kokias nors mūsų nustatytas taisykles, bet savaip. Dėl to negalėčiau pasakyti, kuris naujokynas geresnis. Prisimindamas savąjį galiu tiktai

dėkoti Dievui, kad iš pogrindyje dirbusių jėzuitų tuomet pavyko tiek daug išmokti. Nors šiuo metu kai kurių dalykų aš dar tik mokausi kartu su naujokais, nemanau, kad Dievo akyse esu prastesnis jėzuitas, ir nesigailiu, kad būtent tokiu metu pajutau dvasinį pašaukimą. Taip, mes gyvenome nelaisvės sąlygomis, tačiau savo dvasia buvau visiškai laisvas – galėjau skaityti religinę literatūrą, rengtis jėzuito gyvenimui. Dievas veikė ir tada! Ir galiu drąsiai pasakyti, kad esu laimingas, atpažinęs jo kvietimą ir pasirinkęs šį kelią, nes jis man labai prasmingas.

Klausė Jūratė Grabytė

Nauji Jėzaus Draugijos nariai

**Vyngantas
Letinauskas, SJ**

Gimiau 1983 m. rugpjūčio 18 d. Klaipėdoje, kur ir užaugau. Šeimoje buvome dviese – aš ir jaunesnė sesuo.

Nuo pat mažumės seneliai ir tėvai stengėsi mums diegti krikščioniškas vertybes. Dar mokydamasis pradinėse klasėse pradėjau patarnauti Mišiose. Vaikiškas ano meto smalsumas vėliau peraugo į rimtesnį domėjimąsi dvasiniais dalykais. Tas, manau, ir lėmė, kad pajutau stiprų troškimą tapti kunigu.

Mano parapijos bažnyčia, kurioje patarnaudavau, buvo atiduota jėzuitų globon. Tačiau kad joje darbuojasi tėvai jėzuitai, iš tiesų supratau tiktai tuomet, kai su jais ėmiau bendrauti asmeniškai. 2000 m., nebepajėgdami parapijos aptarnauti, jėzuitai išvyko iš Klaipėdos, tačiau mano domėjimasis dvasiniu gyvenimu ir bandymai

ieškoti, kur ir kaip galėčiau pasitarnauti kitiems žmonėms, išliko. Vis svarstydavau, kur galėčiau tai daryti geriausiai, kur mano tikroji vieta? Galiausiai nusprendžiau, kad labiausiai tam tinka kunigystė.

Keletą kartų svečiavausi ir kurį laiką gyvenau jėzuitų bendruomenėse. Renkantis gyvenimo kelią tai labai padėjo, nes supratau, kas yra bendruomenė, gyvenanti savo ordino įkūrėjo dvasia. Kadangi visiškai išsipildant savo troškimą mačiau būtent vienuoliškame gyvenime, pasakiau sau: „Jei būti kunigu, tai iki galo“.

Tai, ką išgyvenau ir patyriau jėzuitų naujokyne, pranoko visus lūkesčius ir dar labiau sustiprino mano pasirinkimą būti jėzuitu bei „tarnauti sieloms“. Metai, praleisti naujokyne, leido aiškiau suprasti, kad vienas artimiausių man ir mano širdžiai kelių sekti Kristumi – vadovaujantis šv. Ignaco dvasingumu. Dėl to į Viešpaties kvietimą atsakydamas TAIP, daviau įžadus Jėzaus Draugijoje.

**Mindaugas
Malinauskas, SJ**

Po šiokių tokių ieškojimų, dar būdamas paauglys, apsisprendžiau ne tik retkarčiais nueiti į bažnyčią bei vakarais sukalbėti poterius, kad gerasis Dievas pagelbėtų gyvenime ir į pragarą neįmestų, bet iš tiesų sekti šventųjų pavyzdžiu. Kadangi jie ieškojo progos susivienyti su Dievu per maldą ir auką, ir aš, savaip tai suprastamas, atsidėjau šitam tikslui. Tam įtakos turėjo šv. Pranciškaus Asyžiečio gyvenimas, aiškiai ir paprastai atskleistas „Žiedeliuose“, bei gražus mano mamos pavyzdys ir jos nepaliaujamos maldos už mane.

Kadangi Katalikų Bažnyčioje turėjau galimybę pažinti krikščionių, degančių meile Kristui, netrukus Jėzus ir man tapo gyvu mano Viešpačiu. Tada ir pajutau didelį troškimą vis labiau jam atsiduoti. Ilgainiui supratau, kad tobuliausiai tai galėčiau padaryti tapęs vienuoliu. Kadangi buvau girdėjęs tikrai apie pranciškonus, bandžiau prisijunti prie jų, bet nebuvau baigęs vidurinės mokyklos, tad į vienuolyną manęs nepriėmė. Dėl to įstojau į Telšių vyskupijos licėjų, kuriame jaunuoliai rengiami kunigų seminarijai, sudarant galimybę baigti vidurinę mokyklą. Ten besimokydamas susipažinau su kunigystės idealu, ir mano širdis užsiliepsnojo troškimu tapti kunigu.

Baigęs licėjų, trejus metus mokiausi kunigų seminarijoje. Po to padariau pertrauką, per kurią Dievas maloningai leido man dirbti Kauno jėzuitų gimnazijoje. Taip turėjau nuostabią progą pažinti tėvus jėzuitus, jų dvasingumą bei veikimo būdą. Atnaujinęs savo pirminį pasiryžimą ir, kaip Šventasis Raštas sako, „atminęs savo pirmąją meilę“, supratau, kad Dievas kviečia būti jėzuitu ir atsiduoti jam būtent šiame kilniame kelyje, kuriame per jo malonę ir esu.

**Arvydas
Jakušovas, SJ**

Gimiau 1975 m. rugsėjo 10 d. Kybartuose. Vėliau mama man pasakojo, kad buvau labai silpnas ir pirmąsias tris gyvenimo dienas praleidau tarp gyvenimo ir mirties. Bet Viešpats norėjo, kad išgyvenčiau. Šeimoje esu vyriausias: kartu augo dar du broliai ir sesuo, kuriuos labai myliu. Nors nebuvau krikštytas ir krikščioniškai ugdomas, bendražmogišką tėvų auklėjimą prisimenu labai šviesiai.

1993 m. baigiau Kybartų vidurinę mokyklą ir įstojau į Kauno technologijos universiteto Informatikos fakultetą, nors buvau pametęs galvą dėl fizikos. Po pirmų studijų metų per susitikimą su protestantais atradau krikščionių tikėjimą (tuo pat metu tikėjimo gyvenimą Bažnyčioje pradėjo mano broliai ir sesuo). Pasikeitė daugelis mano vertybių: draugai, moralinės nuostatos, požiūris į gyvenimą. Krikštą, Sutvirtinimą ir Eucharistiją Katalikų Bažnyčioje priėmiau labai sąmoningai. Per vieną labai stiprią ir netikėtą asmeninę maldą pajutau pašaukimą į kunigystę. Kadangi tais metais priėmimas į kunigų seminariją jau buvo pasibaigęs, vienerius metus dirbau Kybartų miesto katilinėje pagalbinio darbininku. Esu labai dėkingas jos direktorei V. Stalšinskienei, kuri manimi pasitikėjo ir priėmė į darbą. Tai leido ne tik finansiskai paremti šeimą, bet ir pažinti paprastų provincijos darbininkų problemas, šeimos rūpesčius, netikrumą dėl savo ir vaikų ateities.

Augdamas tikėjimu turėjau didžiulę dovaną: tuometinis parapijos klebonas V. Stakėnas per išpažintis labai pagelbėjo dvasiškai, o bendruomenės, sielovados ir ignaciškojo dvasingumo patirtį gavau per Eucharistinio Jėzaus seseris O. Šarakauskaitę, B. Mališkaitę, kurios aplink save

(tiksliau – apie Jėzų) buvo subūrusios didelę jaunimo grupę. Čia kartu meldavomės, diskutuodavome, dirbdavome labdarinius darbus, stovyklaudavome. Negaliu įsivaizduoti savęs tokio, koks esu, be šių paprastų, bet Dievui didelių žmonių įnašo. Teatlygina jis jiems pačiu Savimi.

1995 m. įstojau į Kauno kunigų seminariją, kur ketverius metus mokiausi ir dvasiškai rengiausi, o paskutinius dvejus metus – Pal. J. Matulaičio kunigų seminarijoje Marijampolėje. Labiausiai atsimenu kurso draugų, dėstytojų bei dvasios tėvų šilumą, gerumą ir nuoširdumą. Visa tai palaikė, augino, keitė. Ir seminarijoje, ir už jos ribų sutikau daug jaunimo, pagyvenusių žmonių, vyrų ir moterų, kurie stengėsi sekti Jėzumi, sakyčiau, gyveno paslėptu šventumu. Jie ir jų patirtys man buvo Viešpaties dovanos.

2000 m. baigiau seminariją ir tapau Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos fakulteto bakalauru. Po diakono šventimų 2000 m. birželyje dalyvavau Gyvenimo ir tikėjimo instituto surengtuose dvasinio vadovavimo kursuose, stovyklose. Rugsėjo

mėnesį pradėjau studijuoti Bažnyčios teisę VDU Katalikų teologijos fakulteto magistrantūroje. Po pirmųjų studijų metų, 2001 m. birželio 17 d., Vilkaviškio katedroje vysk. J. Žemaičio, MIC, buvau išventintas kunigu. Gavęs stipendiją, išvykau į Romą, į popiežiškąjį *Biblicum* institutą, studijuoti Šventojo Rašto. Čia sėkmingai baigiau parengiamąjį kursą egzegezės licenciatų studijoms. Kadangi Romoje pajutau pašaukimą į vienuolinį gyvenimą Jėzaus Draugijoje, grįžau į Lietuvą ir 2002 m. pradėjau jėzuitų naujokyną Šiauliuose, kurį po dvejų metų sėkmingai baigiau.

Tai – tik vargas ir trumpas atpasakojimas to, kaip tikslingai Viešpats mane vedė savo keliais. Visų jo malonių nepajėgiau išvardinti. Tikiu, kad jis veda ir toliau – ypač per šalia esančius žmones, iš kurių kasdien turiu ko mokytis, be kurių negalėčiau tapti geru žmogumi, krikščioniu ir kunigu jėzuitu. Ačiū jums visiems už jūsų maldas, meilę, kantrybę ir palankumą. Gerasis Dievas man yra labai geras. Drįstu sakyti, kad esu laimingas...

Ką tik davę įžadus Jėzaus Draugijoje. Br. V. Saulius, SJ, nuotr.

T. ANTANAS SIMONAITIS, SJ, – 60 metų Jėzaus Draugijoje

Antanas Simonaitis gimė 1910 m. kovo 7 d. Beržinių kaime, Klovainių parapijoje, Šiaulių apskrityje (dabar Pakruojo r.). Pradinės mokyklos 4 skyrius baigė Klovainiuose, 4 progimnazijos klases – Rozalime, penktą ir šeštą klases – Linkuvos gimnazijoje. 1929 m. buvo priimtas į Kauno kunigų seminarijos pirmąjį licėjinį kursą. Po septynerių metų, 1936 m. gegužės 31 d., vysk. Kazimieras Paltarokas Panevėžio katedroje jam suteikė kunigystės šventimus. Kun. Antanas vikaravo Pabiržėje, Panemunėlyje, Naujamiestyje. 1944 m. balandžio 1 d. įstojo į Jėzaus Draugiją. Galutinius įžadus davė 1968 m. lapkričio 28 d.

Baigęs Pagryžuvyje dar veikusį naujokyną buvo paskirtas Vilkijos parapijos administratoriumi. Kadangi grėšė areštas, persikėlė į Kietaviškių parapiją Kaišiadorių vyskupijoje, kur vikaravo iki suėmimo. 1951 m. kovo 31 d. buvo suimtas, nugabentas į Vilniaus saugumo rūmų rūšį. Nubaustas 10 metų kalėti pataisos darbų lageryje už antisovietinę agitaciją ir „rengiamo kontrrevoliucinio nusikaltimo nuslėpimą“. 1951 m. spalio 4 d. buvo išvežtas į Vožaelio lagerį Komijoje. Čia teko kirsti mišką taigoje. Lageryje t. Antanas nuoširdžiai bendravo su kitais kaliniais, tad žinodavo, kieno šeimos Lietuvoje gyvena vargingiausiai. Pats siūlydavosi į sunkiuosius miško kirtimo darbus. Mat

dirbantiems taigoje, atskaičiavus lagerio išlaikymo išlaidas (sargyba, maistas, patalynė, drabužiai), šiek tiek dar likdavo asmeninėje sąskaitoje. Tuos pinigus per lagerio kanceliariją t. Antanas siųsdavo likimo draugų šeimoms. Kai iš Lietuvos šie gaudavo padėkas, labai stebėdavosi – pinigų savo šeimoms nesuntė, nes neturėjo. Tik vėliau išaiškėjo, kad jas rėmė t. Antanas... Taip pasireiškė nuoširdi jo meilė likimo broliams ir jų šeimoms.

Po Stalino mirties kalinių gyvenimas lageriuose šiek tiek palengvėjo. Vožaelio lageryje politinius kalinius atskyrė nuo kriminalinių nusikaltėlių. Skirtingų tautybių kaliniams atsirado galimybė apsigyventi atskiruose barakuose. Lageryje, kuriame dirbo t. Antanas, buvo daugiau kaip 60 lietuvių. Speciali komisija, atvykusi į lagerį peržiūrėti kalinių bylų, t. Antanui panaikino teistumą ir 1956 m. birželio viduryje jis buvo išleistas laisvėn. Grįžęs į Lietuvą vikaravo Vilniaus šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje, vėliau – Adutiškio parapijoje, trejetą metų buvo Ratnyčios parapijos administratoriumi. Nuo 1964 iki 1994 m. – Vosiūnų parapijos administratorius. 1994 m. spalio 21 d. buvo paskirtas Švenčionių bažnyčios altaristu. 1996 m. rugsėjo 12 d. Lietuvos jėzuitų provincijolas t. Jonas Boruta pakvietė t. Antaną apsigyventi Šiaulių jėzuitų rezidencijoje. 2000 m. balandžio 2 d. provincijolas t. Antanas Saulaitis jį perkėlė į Kauno rezidenciją.

T. Antanas kas rytą vienuolyno ketvirtame aukšte įrengtoje koplyčioje kartu su kitais bendruomenės nariais meldžiasi, aukoja šv. Mišias vyriausiems namų gyventojams, o vakarais dalyvauja Mišiose Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje, savo maldomis paremdamas ne tik bendruomenės, bet ir Jėzaus Draugijos bei visos Bažnyčios gyvenimą.

T. Leonardas Jagminas, SJ

**T. JUOZAS ARANAUSKAS, SJ, –
70 metų Jėzaus Draugijoje**

Juozas Aranauskas gimė 1916 m. liepos 16 d. Kardokų kaime, Višakio Rūdos parapijoje, Marijampolės apskrityje. Baigė Višakio Rūdos pradinę mokyklą. Dar nebaigęs gimnazijos, 1934 m. rugpjūčio 19 d. įstojo į Jėzaus Draugiją. Naujokyną ir junioratą baigė Pagryžuvyje, 1939–1945 m. Prahoje studijavo filosofiją ir teologiją. Čia 1945 m. birželio 29 d. buvo išventintas kunigu. Teologijos studijas tęsė ir baigė Louvaine (Belgijoje). 1947 m. Paray-le-Monialyje (Prancūzijoje) terciatė baigė jėzuitų ugdymo programą. Galutinius įžadus Draugijoje davė 1948 m. rugpjūčio 15 d.

Per karą nacių buvo suimtas ir įkalintas koncentracijos stovykloje. Kartą buvo paskirtas sušaudyti kartu su rusais, bet pasisakė esąs lietuvis ir tai jį išgelbėjo. Koncentracijos stovyklos išgyvenimai visam laikui paveikė t. Aranausko sveikatą.

Belgijoje 1947–1952 m. t. Aranauskas buvo lietuvių kapelionas, dvejus metus redagavo „Gimtąją šalį“, porą metų pirminkavo Belgijos lietuvių bendruomenei. 1953–1961 m. buvo Monrealio (Kanadoje) Aušros Vartų lietuvių parapijos vikaras, o 1962–1972 m. – Čikagos lietuvių jėzuitų namų ūkvedys, koplyčios rektorius, žurnalo „Žvaigždė“ administratorius bei

ryšininkas su geradariais ir rėmėjais. Ir Monrealyje, ir Čikagoje liuanistinėse mokyklose dėstė tikybą.

1972 m. grįžęs į Monrealį padėjo klebonui t. Jonui Kubiliui, SJ, buvo įvairių lietuvių sambūrių kapelionas. 1986 m. paskirtas parapijos klebonu. 1998 m. persikėlė į jėzuitų globos namus netoli Monrealio, St. Jerome vietovėje, kur yra labai vertinamas ir iki dabar talkina sielovadoje. T. Aranausko brolio šeima gyvena Australijoje.

Kadangi labai gerai mokėjo prancūzų kalbą, t. Juozas nuolat bendravo su Kanados prancūzų provincijos jėzuitais, Monrealio vyskupija ir jos įvairiatautės sielovados vadovu. Taip pat uoliai lankė ligonius, rėmė bet kokią parapijos gyvenimo iniciatyvą. Mielai bendradarbiavo su parapijoje dirbančiomis Nekaltai Pradėtosios Marijos (Vargdienių) seserimis, buvo skautų bei kitų stovyklų kapelionas. Savo ramiu paslaugumu ir sąmojingumu žodžiu traukė ir palaikė parapijiečius, lietuvių bendrijas, atskiras šeimas ir asmenis.

T. Antanas Saulaitis, SJ

Susipažinkime: naujasis Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktorius br. Virgilijus Saulius, SJ

Pagal išsilavinimą br. Virgilijus Saulius – pedagogas, yra baigęs Šiaulių pedagoginį institutą ir įgijęs fizikos bei informatikos mokytojo kvalifikaciją. Po studijų Vilniuje dirbo vienoje turizmo agentūroje. Tuo metu bendravo su pranciškonais tretininkais, aktyviai įsitraukė į Šv. Jonų bažnyčios bendruomenės, kuriai vadovavo kun. Eitvydas Merkys, gyvenimą. Anot br. Virgilijaus, jo dvasinį gyvenimą ypač praturtino Šventojo Rašto skaitymo grupelė, susibūrusi Gerosios Vilties parapijoje, o įkvėpė šv. Ignaco gyvenimas, atskleistas „Autobiografijoje“. Patiko jo užsidegimas tarnauti, atvirumas Dievo kvietimui, nepaliamamas noras veržtis į priekį. Ignaciškosios rekolekcijos galutinai subrandino ryžtą juo sekti. Užsidegimas buvęs toks stiprus, kad rodėsi įmanoma kalnus kilnoti.

1997 m. Virgilijus įstojo į Jėzaus Draugijos naujokyną. Pirmuosius metus praleido Insbruke, antruosius – Šiauliuose. Naujokyne reikėjo apsispręsti, kokį kelią pasirinkti – kunigo ar brolio. Širdis linko į pastarąjį, tačiau galutinį sprendimą

priimti padėjo didžiosios 30 dienų rekolekcijos ir tuometinio provincijolo t. A. Saulaičio patikinimas, jog ir tapęs broliu galėsiąs tęsti studijas. Tad baigęs naujokyną br. Virgilijus pustrėčių metų Miunchene studijavo filosofiją ir teologiją.

Praėjusiais metais Vilniaus jėzuitų gimnazijoje dėstė informatiką ir buvo gimnazijos administratoriumi. Dėl to turėjo galimybę susipažinti su mokyklos gyvenimu ir į jį įsitraukti. Nuo šių mokslo metų provincijolo sprendimu tapo gimnazijos direktoriumi. Br. Virgilijus džiaugiasi galįs dirbti su pedagogų, mokinių ir jų tėvų bendruomene, kurios siekį geriausiai nusako ignaciškasis *magis* – daugiau. Ugdant šiandienos iššūkius priimti pasirengusią jauną asmenybę vilčių teikia gimnazijoje plėtojamas sielovados darbas, suburta stipri rekolekcijų komanda, kuriai vis labiau talkina buvę gimnazijos moksleiviai – alumnai. Per beveik 10 gimnazijos metų tikrai nemažai nuveikta, tačiau naujajam direktoriui rūpestį kelia vis dar nesibaigiantis mokyklos pastatų remontas, sporto salės statyba...

Nors pirmasis br. Virgilijaus pašaukimas – pedagogas – ir darbas gimnazijoje jam tikrai mielas, ignaciškas siekis ieškoti neatrastų kelių irgi nesvetimas. Kadangi yra gimęs Joniškėje, netoli Latvijos sienos, kur iki šiol gyvena tėvai, svajoja išmokti latvių kalbą ir dirbuotis Latvijoje, kur dar nėra nė vienos jėzuitų bendruomenės, o pasauliečiai labai domisi ignaciškuoju dvasingumu.

Šių metų liepos 31 d. įvyko galutinis dviejų Centrinės Europos asistencijos provincijų – Šiaurės ir Pietų Vokietijos – susijungimas į vieną Vokietijos provinciją. Provincijolu paskirtas iki šiol Švedijoje dirbęs jėzuitas t. Stephanas Dardmanas. Be to, iš Centrinės Europos asistencijos į Vakarų Europos asistenciją perėjo Olandija. Centrinės Europos asistencijoje šiuo metu liko 5 provincijos: Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos, Vengrijos bei Lietuvos ir Latvijos provincija.

Nuo šio rudens austrų jėzuitas t. Georgas Sporschilis ir Eucharistinio Jėzaus kongregacijos seserys iš Lietuvos Moldovos sostinėje Kišiniove steigia namus vaikams iš gatvės. Nuo lapkričio mėn. vienerius metus naujuosiuose namuose darbuosis filosofijos studijas Miunchene baigęs Lietuvos jėzuitų provincijos scholastikas Vaidas Lukoševičius. Į naujuosius namus jau priimta per 20 vaikų. Iki Naujųjų metų juose planuojama įrengti 120 kambarių.

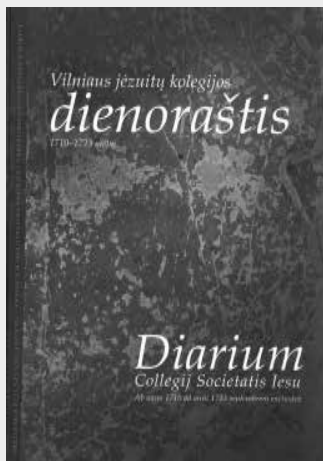
Spalio 10–17 d. Meksikoje, Guadalajaros mieste (Jalisco valstija), vykusiame 48-ajame Tarptautiniame eucharistiniame kongrese, kurio devizas „Eucharistija – naujojo tūkstantmečio šviesa ir gyvybė“, dalyvavo ir 7 žmonių delegacija iš Lietuvos, vadovaujama t. Liongino Virbalo, SJ.

Popiežiaus Jono Pauliaus II sprendimu šis tarptautinis kongresas įvesdina Bažnyčią į Eucharistijai skirtus metus, kurie Lietuvoje prasideda pirmąjį advento sekmadienį.

Spalio 21–26 d. Neapolyje keturių Europos asistencijų provincijolai susitiko pasitarti, kaip racionaliau naudotis Draugijos ugdymo centrais Europoje bei kaip pažadinti daugiau naujų pašaukimų. Europos provincijolai nutarė siūlyti t. generolui ugdymo centrų skaičių sumažinti iki 12 įvairiuose Europos kraštuose: filosofijos ir teologijos – Londone, Paryžiuje ir Romoje; teologijos – Madride, Bratislavoje (Slovakija) ir Varšuvoje; filosofijos – Miunchene, Paduvoje (Italija), Salamankoje (Ispanija), Bragoje (Portugalija), Krokuvoje, Zagrebe (Kroatija), neskaitant Šv. Grigaliaus universiteto Romoje.

2006-uosius metus t. generolas paskelbė jubiliejiniais Draugijos metais. Tais metais sukanka 450 metų nuo šv. Ignaco mirties ir 500 metų, kai gimė šv. Pranciškus Ksaveras (balandžio 7 d.) bei pal. Petras Favras (liepos 13 d.). Jubiliejiniai metai prasidės 2005 m. gruodžio 3 d. Tris pirmuosius savo narius visa Draugija kartu paminės 2006 m. balandžio 22 d. per Marijos, Jėzaus Draugijos Motinos, šventę.

2006 m. rugpjūčio 21–26 d. Lojoloje vyks *Dvasinių pratybų* kongresas, spalio 9–14 d. Romoje – kongresas dėl Draugijos konstitucijų. Visi Draugijos provincijolai Lojoloje susirinks 2005 m. gruodžio pradžioje.

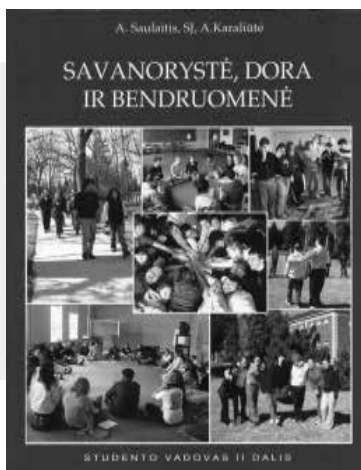

Jėzaus Draugijos įsteigto **Vilniaus universiteto 425-ąsias metines** leidykla „Baltos lankos“ pasitiko išpūdingos apimties leidiniu „**Vilniaus jėzuitų kolegijos dienoraštis. 1710–1723 metai**“.

Jėzuitai, kaip nė viena kita vienuolija, stropiai registravo visus savo darbus, nušvietę greta vykstančius įvykius, o metines ataskaitas siuntė į Romą t. generolui bei jėzuitų namams įvairiuose kraštuose. Taigi kiekvienuose jėzuitų namuose privalėjo būti rašomas dienoraštis, fiksuojantis kasdienius įvykius. Iš šio leidinio, kurio rankraštį šifravo ir iš lotynų kalbos vertė Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriaus darbuotojos Nadežda Malinauskienė, Birutė Žindziūtė ir Irena Katilienė, galime detaliai sužinoti apie kasdienį jėzuitų gyvenimą, buitį, sielovados darbą, akademinę veiklą. Dienoraštis kartu yra ir istorinių žinių apie to meto Vilniaus miestą šaltinis.

Lietuvos paštas jubiliejinę Vilniaus universiteto sukaktį pažymėjo nauju pašto ženklu. Jame įamžinta universiteto Šv. Jonų bažnyčia, pirmasis universiteto rektorius jėzuitas Petras Skarga bei Lietuvos ir Lenkijos valdovas Steponas Batoras, suteikęs jėzuitų kolegijai akademijos privilegiją.

Lietuvos monetų kalykla universiteto jubiliejui taip pat išleido naują 1 lito vertės monetą, kurios averse – Šv. Jonų bažnyčios vaizdas.

T. Antanas Saulaitis, SJ, ir ses. Aušra Karaliūtė, SJE, parengė, o Marijonų talkininkų centro leidykla atspausdino Studento vadovo II dalį „**Savanorystė, dora ir bendruomenė**“ (pirmoji vadinosi „Krikščionybė ir kultūra“). Leidinį sudaro medžiaga, autorių sukaupta keletą semestrų įvairiose Lietuvos aukštosiose mokyklose skaitant paskaitas ir vadovaujant seminarams. Vadovas turėtų padėti studentams įtvirtinti per paskaitas įgytas žinias.

Jau trečią kartą t. Liongino Virbalo, SJ, rūpesčiu naujus kalendorinius metus pradėdame turėdami savotišką jų vadovą – nedidukę knygelę „**Metai su Šventuoju Raštu. Skaitiniai kiekvienai dienai. Maldos apaštalavimo intencijos**““. Kaip ir ankstesniame leidinyje, naujajame rasime patarimų, kaip melstis su Šventuoju Raštu, bei įvairių maldų.

Kalendorių galima įsigyti jėzuitų aptarnaujamose bažnyčiose bei kai kuriuose krikščioniškuose knygynuose.

Išleido Jėzuitų ekonomo tarnyba.

„Laiškų bičiuliams“ 2003 m. rudens numeryje, kuriame rašėme apie jėzuitus vokiečius, tarpukaryje padėjusius atkurti Lietuvos jėzuitų provinciją, pateikėme ir keletą jau folkloru virtusių gerai lietuvių kalbos nemokėjusių svečių posakių. Štai ką dar prisiminė seserys kazimierietės, kurių kapelionas tuomet buvo t. Jonas Kipas, SJ.

Pastebėjęs, kad bažnyčios grindys ne itin švarios, t. Kipas rūstokai klustelėjo seserį zakristijonę:

– Pasakyk, sesute, kada šitos grindys matė paskutinį patepimą?

T. Kipas energingai sako pamokslą apie Mergelės Marijos gyvenimą ir pabrėžia:

– Mielos seserys, mes nežinom, ar Mergelė Marija mokėjo skaityti, ar mokėjo neskaityti...

Piktosios dvasios atsiradimo istoriją t. Kipas pradėjo taip:

– Kartą danguje angliai pakėlė prieš Viešpatį didelį maišą, – baisi audra buvo... Už tai Viešpats Dievas visus tuos anglius išmetė iš dangaus.

Piešinys iš Prancūzijos katalikų savaitraščio „Famille chrétienne“

Prieš Žolinę apžiūrėjęs papuoštą bažnyčią, t. Kipas išreiškė susižavėjimą:

– Tik pažiūrėkit, koks altorius: mėlynom šilkėm nukabinėtas...

Seseriai, atlikusiai išpažintį, t. Kipas, užuot sakęs, klaupkis, sesute, aš tave išrišiu, tarė:

– Tūpkis, sesute, aš tave surišiu.

Užrašė ses. Edita Šicaitė, LŠKS

Dėkojame visiems, 2 % fizinių asmenų pajamų mokesčių sumos skyrusiems paremti Lietuvos jėzuitų provinciją, atskiras bažnyčias ar gimnazijas. Kviečiame ir toliau prisidėti prie jėzuitų misijos Lietuvoje.

Lietuvos jėzuitų provincija

Didžioji g. 34,
LT-01128 Vilnius
Įmonės kodas 9189393
Vilniaus bankas
Kodas 70440
A. s. LT34 7044 0600 0112 3231

Galėsite paremti:

švietėjišką veiklą: žurnalo ir knygų leidybą,
interneto svetaines: www.skrynia.lt,
„Sakrali erdvė“, www.jesuit.lt;
išsiskyrusiųjų sielovadą, savižudybių prevenciją;
šv. Ignaco *Dvasinių pratybų* organizavimą;
Druskininkų rekolekcijų namus.

Vilniaus jėzuitų gimnazija

Didžioji g. 32,
LT-01128 Vilnius
Įmonės kodas 9181244
Vilniaus bankas
Kodas 70440
A. s. LT84 7044 0600 0110 1282

Galėsite paremti:

per 600 čia ugdomų mokinių;
sporto salės statybą;
gimnazijos sielovadą;
stovyklavietės išplėtimą.

Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčia

Didžioji g. 34,
LT-01128 Vilnius
Įmonės kodas 9131032
Vilniaus bankas
Kodas 70440
A. s. LT08 7044 0600 0045 8376

Galėsite paremti:

sielovadą Šv. Kazimiero bažnyčioje;
jaunimo ir suaugusiųjų
maldos būrelius bei chorus;
globojamas socialiai remtinas šeimas;
400 metų atšventusios bažnyčios stogo
ir fasado remontą;
religinės muzikos koncertus.

Kauno jėzuitų gimnazija

Rotušės a. 9,
LT-44280 Kaunas
Įmonės kodas 190134726
Bankas „NORD/LB Lietuva“
Kodas 40100
A. s. LT24 4010 0425 0000 0350

Galėsite paremti:

per 700 čia ugdomų mokinių;
gimnazijos sielovadą;
Perkūno namus ir jų kultūrinę veiklą;
rekolekcijų namus Kulautuvoje ir kt.

Kauno šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčia

Rotušės a. 7,
LT-44280 Kaunas
Įmonės kodas 9067565
Bankas „HANSA-LTB“
Kodas 73000
A. s. LT86 7300 0100 0225 1333

Galėsite paremti:

įvairius chorus;
jaunimo grupių veiklą;
rekolekcijų organizavimą.

Šiaulių šv. Ignaco bažnyčia

Vilniaus g. 247 b,
LT-76343 Šiauliai

Galėsite paremti:

būsimų jėzuitų ugdymą naujokyne;
Šv. Ignaco bažnyčios remontą;
rekolekcijų programą jaunimui „Kelias“;
jaunimo maldos būrelius.

Laiškai bičiuliams 2004 2 (6)

Išeina du kartus per metus
Leidžia VšĮ „Jėzuitų ekonomo tarnyba“

Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Redaktorė

Jūratė Grabytė

Dailininkė

Jūratė Tamošiūnaitė

Stilistė

Eglė Gudavičienė

Konsultantas

T. Lionginas Virbalas, SJ

ISSN 1648-4304

9 771648 430009

Spaustuvė „MORKŪNAS ir Ko“